

BOŞ ZAMANLARIN SPORTİF ETKİNLİKLERLE
DEĞERLENDİRİLMESİ
(Anadolu Üniversitesi Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma)

Yazın Yazarı: Y. D. ÖZÜM
Yüksek Lisans Tezi

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türkan Nihan YURTBİLİR' in Boş Zamanların Sportif Etkinliklerle Değerlendirilmesi (Anadolu Üniversitesi Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma) başlıklı, Sağlık Bilimleri Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalındaki, Yüksek Lisans Tezi...05.02.2004... tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim- Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Adı- Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı)

: Yrd. Doç. Dr. M. Senol TESEKİ

Üye

: Prof. Dr. İsmail ÖZEL

Üye

: Prof. Dr. Fethi HEZAR

Üye

: .....

Üye

: .....

Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun...04.02.2004... tarih ve ...30/2... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Yunus ÖZTÜRK
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Müdürü

Tezimin bir kısımlarını veya tamamından fotokopi çekilebilir.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BOŞ ZAMANLARIN SPORTİF ETKİNLİKLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ (ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ELEMANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA)

Türkan Nihan YURTBİLİR

Anadolu Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Serdar TEREKLİ

2001

Bu araştırmanın amacı, Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarının görüşlerine dayalı olarak boş zamanların sportif etkinliklerle değerlendirilmesine ilişkin önemini ortaya koymaktır.

Bu araştırma, tarama türünde bir modelden yararlanılarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2000-2001 öğretim yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi kadrosunda görev yapan 1402 öğretim elemanı ve örneklemi ise üniversitede yeralan 391 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerinin toplanması için bir anket formu geliştirilmiştir. Verilerin analizinde ise, frekans sayımı ve yüzdelerden yararlanılmıştır.

Araştırma, giriş, materyal ve yöntem, bulgular, tartışma ve sonuç olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın giriş bölümünde “ boş zaman” , “boş zamanın değerlendirilmesi” ve “ rekreasyon” ile ilgili kuramsal bilgiler verilmiştir. Materyal ve

yöntem bölümünde araştırmanın gerçekleşmesinde yapılan çalışmalar açıklanmış ve elde edilen veriler bulgular kısmında toplanmıştır. Tartışma ve sonuç bölümünde ise, araştırmada elde edilen bulgular ışığında tartışma ortaya konmuş ve kişisel bir sonuç ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zaman, Boş Zaman, Spor, Boş Zamanın Değerlendirilmesi ve Rekreasyon.

ABSTRACT**Master of Science Thesis****THE USE OF LEISURE TIME WITH SPORTS ACTIVITIES
(A RESEARCH ON THE ACEDEMICS IN ANADOLU UNIVERSITY)****Türkan Nihan YURTBİLİR****Anadolu University
Graduate School of Health Sciences
Major Branch of Physical Education and Sports****Advisor: Ph. D. M. Serdar TEREKLİ****2001**

The objective of the research is to expose the importance of the use of leisure time with sports activities among the academics in Anadolu University.

The research is conducted by the use of a model based on scanning model. The main-source of the research is the 1402 academics working in Anadolu University, Eskişehir, in the 2000-2001 academic year and the sample is 391 academics. A questionnaire form is developed in order to collect data. Frequency enumeration rating is utilized in the data analysis process.

The research is composed of four sections; introduction, materials and method, results, discussion and conclusion. In the introduction, theroretical information such as "leisure", " utilization of leisure" and "recreation" is given. In the materials and method section, the work done for the realization of the research is explained and the data collected is evaluated in the results. In the discussion and conclusion, a discussion was made in the light of results and the concluded with a personal result.

Key words : Time, Leisure Time, Sport, Utilization of Leisure Time and Recreation.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, beni böyle bir çalışmaya teşvik eden, araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve ortaya konulmasında desteğini esirgemeyen danışmanım sayın Yrd. Doç. Dr. M. Serdar TEREKLİ' ye,

Çalışmam süresince deneyimlerini ve manevi desteğini esirgemeyen Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürü sayın Prof. Dr. Fethi HEPER' e,

Araştırmanın gelişip, biçimlenerek ortaya konmasında sonsuz ilgi ve desteğini sunan Anadolu Üniversitesi Öğretim Üyesi sayın Prof. Dr. İnan ÖZALP' a,

Yardımlarını ve ilgilerinden dolayı öğretim elemanı arkadaşlarıma ve anketimi büyük bir sabır ve özveri ile yanıtlayan üniversitemiz öğretim elemanlarına,

En içten teşekkürlerimi sunarım.

Türkan Nihan YURTBİLİR

Eskişehir- 2001

İÇİNDEKİLER

<u>Sayfa</u>	
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Boş Zamanın Tanımı ve Temel Kavramlar	2
1.2. Boş Zamanın Sınıflandırılması	6
1.3. Boş Zaman Etkinliklerine Katılımı Teşvik Eden Etkenler	9
1.3.1. Teknolojik Gelişmeler	9
1.3.2. Ekonomik Faktörler	10
1.3.3. Kültürel Faktörler	12
1.4. Boş Zaman Etkinliklerinin Özellikleri ve Birey Açısından Önemi	13
1.4.1. Boş Zaman ve Rekreasyon İlişkisi	16
1.4.2. Rekreasyon Etkinliklerinin Planlanması	19
1.5. Boş Zaman ve Spor İlişkisi	21
1.5.1. Yaygın ve İlgi Çekici Bir Olgu Olarak Spor	23
1.5.2. Toplumsallaşma Olarak Spor	26
1.5.3. Rekreasyon Olarak Spor	28
1.5.4. Rekreasyonel Spor Nerede Yapılır?	30
1.5.5. Rekreasyonel Spora Katılım Nasıl Arttırılır?	33
2. MATERYAL VE YÖNTEM	35
3. BULGULAR	39
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	63

5. KAYNAKLAR.....	69
6. EKLER.....	72

ÇİZELGELER DİZİNİ

1. 1. Boş Zamanın Kullanımı	7
2. 1. Öğretim Elemanlarının Cinsiyet ve Akademik Kariyer Dağılımı	35
3. 1.1. Araştırma Grubunun Cinsiyet Durumları	39
3. 1. 2. Araştırma Grubunun Yaş Durumları	40
3. 1. 3. Araştırma Grubunun Medeni Durumları	41
3. 1. 4. Araştırma Grubunun Aylık Toplam Aile Gelir Düzeyleri	42
3. 1. 5. Araştırma Grubunun Akademik Unvanları	43
3. 2. 1. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi	44
3. 2. 2. Profesör Doktorların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi	44
3. 2. 3. Doçent Doktorların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi	45
3. 2. 4. Yardımcı Doçent Doktorların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi	46
3. 2. 5. Öğretim Görevlilerinin Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi	47
3. 2. 6. Araştırma Görevlilerinin Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi	48
3. 2. 7. Okutman – Uzmanların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi	49
3. 3. 1. Araştırma Grubunun Sportif Etkinliklerle İlgilenme Düzeyleri	50
3. 3. 2. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Sportif Etkinliklerle İlgilenme Düzeyleri	51
3. 3. 3. Araştırma Grubunun Spor Merkezlerini Kullanma Düzeyleri	52
3. 3. 4. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Spor Merkezlerini Kullanma Düzeyleri	53
3. 3. 5. Araştırma Grubunun Sportif Tesislerden Yaralanma Düzeyleri	54
3.3.6. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Özel Spor Merkezlerini Kullanma Nedenleri	55
3. 3. 7. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Özel Spor Merkezlerini Kullanma Nedenleri	56
3. 3. 8. Araştırma Grubunun Üniversite Spor Tesislerini Kullanma Nedenleri	57
3. 3. 9. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Üniversite Spor Tesislerini Kullanma Nedenleri	58
3. 3. 10. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Katıldığı Sportif Etkinlikler	59
3. 3. 11. Araştırma Grubunun Üniversite Spor Tesislerini Yeterli Bulma Düzeyleri	59
3.3. 12. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Üniversite Spor Tesislerini Yeterli Bulma Düzeyleri	60
3. 3. 13. Araştırma Grubunun Üniversitede Yeterli Bulmadığı Sportif Alanlar	61

3. 3. 14. Araştırma Grubunun Sportif Etkinliklere Katılımın Arttırılması İle İlgili Görüşleri	62
---	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

1. 1. Zamanın Kullanımı	4
1. 2. Yaş Gruplarına Göre Zaman Kullanımı	8
1. 3. Boş Zamanın Fonksiyonları	13
1. 4. Boş Zaman Kullanımının Kavramlaştırılması	16
1. 5. Boş Zaman Sporü Yönetim Modeli	30
1. 6. Rekreasyon Sporü Programında Yerleşim Merkezi	32
2. 1. Anadolu Üniversitesinde Yer Alan Spor Merkezleri	36

1. GİRİŞ

Çağımız insanı çeşitli yaşam koşulları nedeniyle organizmasını giderek yıpratmaktadır. Kentlerin kirli, bunaltıcı atmosferi, sanayileşmenin getirdiği zorlu yaşam biçimi insanları tekdüze bir yaşam içine itmektedir. Bu da insan sağlığını tehdit ederek ömrünü kısaltmaktadır.

Ayrıca bu tür yaşam biçimi kişilerde ruhsal sorunlar ve çöküntüler meydana getirdiği gibi iş ve aile çevresinde de olumsuz davranışlara itmektedir. Bu arada da insanlar bedence az, akılca çok çalışma temposu içine girmişlerdir.

En gelişmiş makinaları bile insanların kullandığı düşünüldüğünde, konunun temelinde ruh bilimcilerinin uzun yıllar araştırdığı insan davranışını çeşitli yöntemlerle yönlendirmek ve insanın en verimli biçimde çalıştırılması gereği ortaya çıkmaktadır[1].

Bu araştırmanın konusu “ Boş Zamanların Sportif Etkinliklerle Değerlendirilmesi” dir. Dolayısıyla araştırmanın amacı Eskişehir il merkezinde yer alan Anadolu Üniversitesinde görev yapan Öğretim elemanlarının spor olgusuna boş zaman değerlendirmesi içinde niçin, nasıl, neden, ne kadar baktıklarını ortaya koyabilmek ve incelemektir.

Belirlenen bu temel amaca bağlı olarak araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.

1. Öğretim elemanlarının kişisel özellikleri nelerdir?
2. Öğretim elemanları boş zamanlarını nasıl değerlendiriyorlar?
3. Öğretim elemanlarının boş zamanlarında sportif etkinliklerden yararlanma düzeyleri nedir?

Yapılan araştırma, Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarının boş zamanlarını değerlendirirken sportif etkinliklere ne kadar zaman ayırdıklarını ve bunun uygulaması sırasında nelere dikkat ediyorlar görüş ve önerileri doğrultusunda irdelemek, böylece ortaya çıkan sonuçları dikkate alarak daha fazla neler yapılabilir, nasıl yapılabilir ortaya koyabilmek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın kuramsal boyutu birinci bölümünde oluşturulmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci bölümünde ise materyal ve yöntem, üçüncü

bölümünde de bulgular yer almaktadır. Tartışma ve sonuç ise araştırmanın dördüncü bölümünde ele alınmıştır.

Kişilerin gerek fiziksel gerekse ruhsal açıdan kendilerini sağlıklı hissedebilmeleri için boş zamanlarını sportif etkinliklerle değerlendirebilmelerinin önemli bir yeri vardır.

1.1. Boş Zamanın Tanımı ve Temel Kavramlar

Boş zamanlarının değerlendirilmesinde, özellikle gelişmiş ülkelerde spor olayı önemli bir yer tutmaktadır. Gelişmiş ve sanayileşmiş ülkeler sürekli olarak üretimde teknoloji yenileyen ülkelerdir. Modern ve ileri teknolojinin uygulanması ve yeni bir takım buluşların yapılması, gelişmiş ülkelerde zaman olarak, daha az emeğe ihtiyaç hissettirmektedir[2]. Çünkü, bu ülkeler uyguladıkları ve devamlı yeniledikleri yöntemlerle sermaye- yoğun üretim metodu uygulamaktadırlar. Bu ülkeler, iktisadi etkinlikte bulunan insan unsurunu iş saati olarak daha az istihdam edebilmektedirler.

Ancak 21.yüzyıla girerken çağımızda, sanayileşmiş ve sanayileşme yolunda bulunan toplumlardaki bireylerin içinde buldukları toplumsal yaşam halkasının en önemlilerinden biri, karmaşık yapıdaki teknolojik ağ ile birlikte gelen iletişim ortamının yarattığı sorunlardır. Bu yeni çevrede varolan üretim, ulaştırma, iletişim; sosyolojik, psikolojik ve ekonomik ilişkiler ağı kuşkusuz bireyin yaşamını etkilemekte, birey evinde- işinde, ev dışı ilişkilerinde zamanını en verimli ve en ekonomik şekilde kullanmak zorunda kalmaktadır[3].

Geleneksel iş ortamlarından, çağdaş gelişmişlikle donatılmış iş ortamına geçildikçe, başka bir deyişle oturma yeri ile işyeri daha net olarak birbirinden ayrıldıkça, birey yukarıda sözü edilen zorunluluğu daha çok hissetmektedir. İşte bu iş ve ev yaşamı ortamlarının birbirlerinden daha net ayrılabilirdiği noktalarda, bireyin iş zamanı, kendisi ve evdeki zorunlu işler için ayırdığı zamanın dışında bir zaman kalmaktadır ki, bu zaman dilimi bugüne değin “serbest zaman”, “boş zaman”, “özgür zaman” ve “çalışma dışı zaman” şeklinde çeşitli adlar altında anılmaktadır[3].

Stebbins, yapmış olduğu araştırmalar sonucunda üç türlü “boş zaman” kavramı olduğunu belirtmiştir[4]. Bunlar;

- a- Karşılık gelen bir meslekle aynı türde etkinlik ve ilgilere sahip olan ancak maddi ödülü bulunmayan bir amatör olmak,
- b- Amatöre benzer ancak mesleki bir eşiti olmayan, hobi sahibi olmak,
- c- Amacı diğerlerine ücretsiz bir hizmet sağlamak olduğu, bir gönüllü olmak.

Stebbins tarafından belirlenen bu üç tür “boş zaman” kavramı dikkatle incelendiğinde her birinin çalışma dışında kullanılabilir ve gönüllü olarak katılınabilecek zaman diliminde yer aldığı açıkça görülmektedir. O halde insan tüm gün boyunca her türlü etkinliği planlama, programlama ve uygulayabilmek için “zaman” kavramı ile istese de istemese de karşılaşmakta ve kullanmaktadır.

Herhangi bir düzeydeki birey açısından günlük yaşantı ele alındığında, insan yaşamının belirli gereksinimlerinin karşılanmasında belirli periyotlara ayrıldığı görülebilir. İnsan yaşamı önce fizyolojik ihtiyaçların giderilmesiyle başlar. Uyumak, açlık-susuzluk- cinsellik-uyku-annelik gibi temel ihtiyaçların giderilmesi için insan, yaşamından belirli bir bölümü ayırması gerekir.

Fizyolojik gereksinimlerini gideren kişi yaşamını devam ettirebilmesi için belirli bir mesleğe sahip olması onu icra edip, yaşam için gerekli maddi olanaklarını sağlaması gerekir.

Bu gereksinimler giderildikleri ölçüde canlılığa bütünüyle sahip olurlar. Yani, insan uzun bir süre aç ya da susuz kaldığında açlığını ya da susuzluğunu gidermekten başka bir şey isteyemez[5].

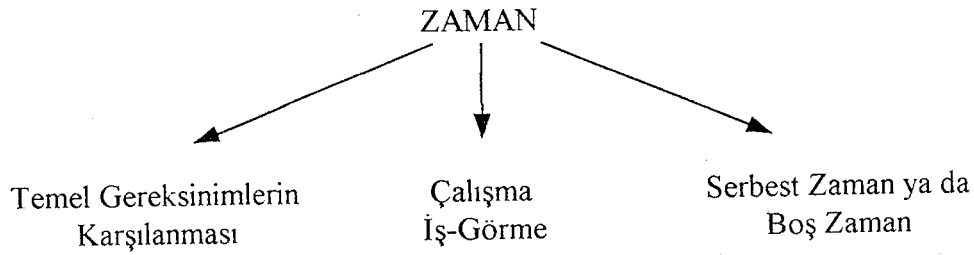
O halde bu gereksinimlerini giderebilmek için insan, günlük zaman diliminden belirli bölümleri ayırması gerekir. Bu da bireyin iş çalışma zamanı içinde yerine getirilen, hayatı kazanmak için yani temel gereksinimleri elde edebilmek için başvurduğu bir etkinliktir. Bu etkinliğin adı “ çalışma zamanı” olarak adlandırılabilir. Çalışma zamanı, bireyin gerekli maddi olanaklarını elde edebilmek ve hayatı kazanmak için fiilen yapılan çalışma ve iş görme zamanıdır. Birey günlük zaman dilimi içerisinde belirli bir zamanını çalışma zamanı olarak ayırmaktadır.

İşi bitirmek veya işin gerekliliği olarak yapılan fazla çalışma, gönüllü mesaiye girmektedir. Bu zaman dilimi de bir çalışma zamanıdır ve mecburi 8

saatlik çalışma dilimi dışında meydana gelir. Özellikle ekonomik açıdan gelişmemiş ya da genç ekonomiye sahip olan gelir düzeyi düşük sabit gelirli ülkelerde iş görenler normal 8 saatlik çalışma saatleri dışında ikinci bir ek iş yaparak ikinci bir iş zamanını kullanmaktadırlar.

Görüldüğü gibi birey 24 saatlik bir zaman periyotlaması içinde bir bölümünü öncelikle temel gereksinimlerini giderebilmek, bir bölümünü de “çalışma zamanı” olarak kullanmaktadırlar.

Günün diğer arta kalan zamanında da bireyler hem kendisi hem de başkaları için zorunluluklarından ya da bağlantılarından kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir etkinliğe ayırmaktadır. İşte bu kendisine kalan zaman dilimi “serbest zaman” ya da “boş zaman” olarak adlandırılmaktadır. Bu nedenle birey kendine ait olan zaman kavramını en güzel ve verimli bir şekilde planlama ve uygulama gayreti içerisinde olmalıdır. Zaman kavramının nasıl kullanıldığı Şekil 1.1.’de gösterilmiştir.

Şekil 1.1. Zamanın Kullanımı [6]

Brighbill ve Meyer’ da yaptığı çalışmalarda zaman kavramını yukarıda yer alan Şekil 1.1.’dekine benzer şekilde 3 bölüme ayırmışlardır;

1. Varolmakla ilgili zaman,
2. Geçimle ilgili zaman,
3. Boş zaman [7].

Yukarıda yer alan açıklamalarda da görüldüğü gibi çalışma dışında kalan zamanlarda insanlar hayata daha iyi bağlanabilmek ve hayattan zevk alabilmek amacı ile eğlenmek, sohbet etmek, arkadaş grupları içinde yer almak, sinema, tiyatro gibi kültürel etkinliklere katılmak, spor yapmak gibi etkinliklere katılmaktadır. Bu tür etkinliklerde zorunluluk ve çıkar olmaması gerekmektedir.

Bu nedenle herhangi bir zorunluluk ve çıkar ilişkisi olmadan yapılan her türlü etkinlik de 3. zaman dilimi olan boş zamanın içinde olmaktadır.

Boş zaman kavramı olarak bireyin çalışma ve diğer görevlerinden sonra özgür olarak dinlenme, eğlenme, toplumsal başarı veya kişiliğinin gelişmesi için kullandığı zamandır.

Bir başka tanımda ise, boş zaman, kişinin çalışmadığı, yaşam zorunluluklarının ve biçimsel görevlerinin dışında kalan ve kişinin kendi isteği yönünde harcayabileceği zamandır [8].

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 24. Maddesine göre “Her şahsın dinlenmeye, eğlenmeye, özellikle çalışma müddetinin makul surette tahdidine ve muayyen devrelerde ücretli tatil hakkı vardır” hükmü insan yaşamında boş zamanın ne kadar önemli bir kavram olduğunu göstermektedir [9].

21. Yüzyıla gelmiş hem ekonomik hem de teknolojik alanda gelişmiş olan ülkelerde gerek ekonomik rahatlık gerekse de kentsel yaşam sürecindeki baş döndürücü hız boş zaman kavramının, bilim çevrelerince sürekli araştırılan bir konu haline gelmesinin yanında ticari alanında büyük bir boş zaman pazarı ortaya çıkmıştır.

Bu durum, boş zamanı ya daha fazla para kazanmak için üretimde, ya da tüketim de özellikle üçüncü sektör olan hizmet sektörünün de kullanım olanağı yaratmıştır.

Örneğin Almanya’ da 1960 ile 1990 yılları arasında üçüncü sektörde çalışan insan sayısı % 41’ den - % 57’ ye yükselmiştir [10]. Özellikle bu yükseliş eğilimi gelişmiş sanayi ülkelerinde başlamak üzere çalışma saatlerinin, sadece hafta bazında azaltılması ile değil, iş hayatındaki sürelerinde azaltılması ve buna karşılık dinlenme ve tatil sürelerinin arttırılması ile sağlanabilmiştir.

Böylece de dinlenme, seyahat etme, sportif etkinliklere katılma lüks ihtiyaçlar grubundan çıkıp zorunlu gereksinimler arasında kabul görmektedir. Bu ihtiyaçların kaçınılmaz olması insanların bu ihtiyaçlara cevap verecek olanakların yaratılmasını zorunlu kılmaktadır.

Gorz, insanların daha fazla boş zamana sahip olmak ve boş zaman uğraşlarını tüketmek için çalıştıklarını ve yaşamın temel amacının boş zamanın

genişletilmesine yönelik ve gerçek yaşamın iş dışındaki yaşam olduğunu ileri sürmektedir[11].

Boş zamanı değerlendirme etkinlikleri çoğu zaman herhangi bir ücret ödemedi yapılabilen etkinlikler olabildiği gibi, kimi zaman da belli bir bedel ödenerek yürütülen etkinlikler olabilmektedir[12].

İnsan için çalışma yoğunluğu kadar boş zamanın oluşturulması ve onun en iyi biçimde değerlendirilmesi kapasitenin artırılması da büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma veriminin artması, çalışma düzeninin sağlanmasında ki yararlılığın yanında gerçek kültürel ilerleme için toplumun yaratıcı, geliştirici enerjilerinin ortaya çıkarılması, özgür bırakılması ve çağdaş insanın çalışma hayatının kalıpsallığından kurtularak dilediği gibi yaşaması, istediğini yapması bu yolla kendini bulması ve kendine gelmesi bakımından önem taşımaktadır[13].

Bu bağlamda Japonya' da 1 Nisan 1988 yılında çıkan yasaya göre haftalık çalışma saatleri 48 saatten 40 saate düşülmüş ve Japon halkının boş zamanlarında rekreasyonel etkinliklere katılımı arttırmıştır. Böyle boş zamanlarını eğlenerek geçiren insanların iş verimliliğinin yükseltilmesi hedeflenmiştir[14].

Yapılan araştırmalar son yıllarda iş başında harcanan zamana göre boş zamanın % 20-25 arasında arttığını göstermekteyse de boş zamanın kullanımı insanların yaşam sürelerinde de farklılık göstererek değişmektedir[6].

1.2. Boş Zamanın Sınıflandırılması

Boş zaman etkinlikleri bireylerin eğitimsel, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmişlik düzeylerine göre sınıflandırılabilirdiği gibi, ülkelerin boş zaman kavramına bakış açısı, coğrafyası, gelenek ve göreneklerine göre değişmektedir.

Ancak boş zaman kavramında en yaygın olarak kullanılan sınıflama türü, boş zamanın yaşam süreci içerisinde ele alınıp değerlendirildiği sınıflandırmadır. Buna göre boş zaman kavramı iki ayrı grupta sınıflandırılabilir[6].

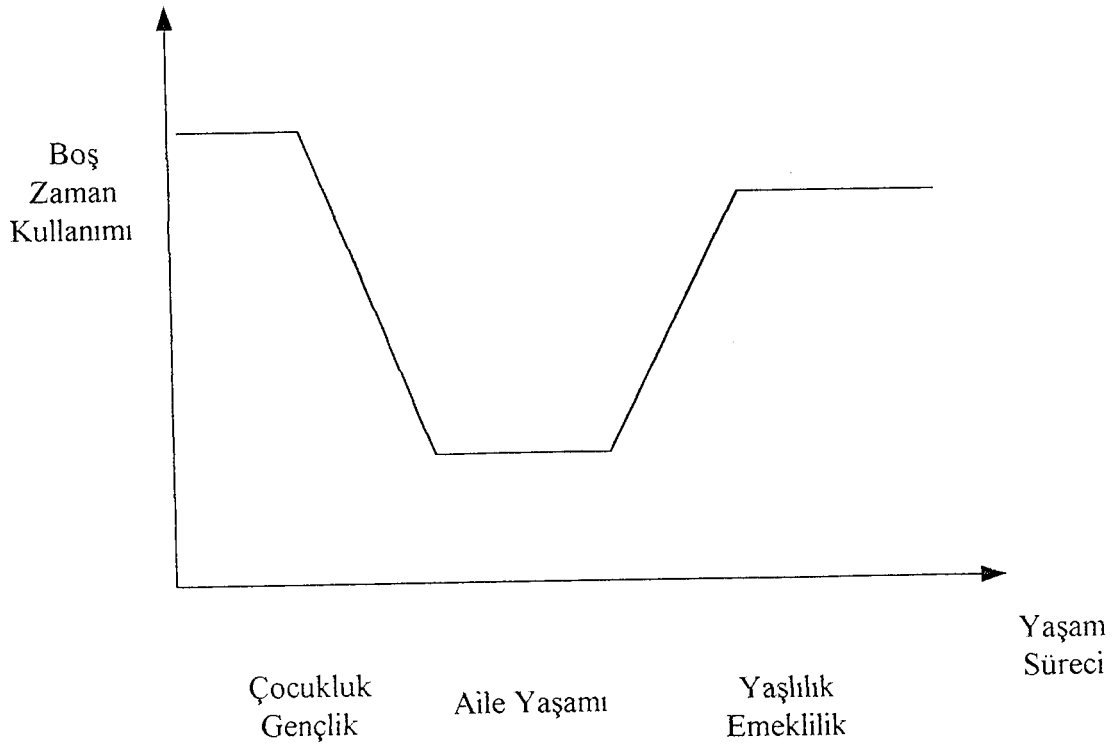
- I- Uzun Süreli Boş Zamanlar
  - a- Çocukluk dönemi
  - b- Yıllık izinler dönemi
  - c- Emeklilik dönemi

II- Kısa Süreli Boş Zamanlar

- a- İşgünü sonu
- b- Hafta sonları
- c- Kısa süreli tatiller

Yukarıda yapılan sınıflandırmada yer alan uzun süreli boş zamanlar bireyin yaşamı boyunca elde edebileceği ve zorunlu olarak birtakım etkinlikleri yönlenebileceği süreçlerdir.

Çizelge 1.1. Boş Zamanın Kullanımı [15]

Yukarıdaki Çizelge 1.1.' de görüldüğü gibi gerek çocukluk gerekse de yaşlılık süreçlerinde bireylerin boş zaman etkinliklerine katılımı için daha çok boş zaman vakitleri vardır. Çünkü gerek çalışma hayatı bakımından gerekse de çocukların yetiştirilmesindeki sorumlulukları en aza inmesi bakımından zaman olarak çalışanlara göre daha fazla olanaklara sahiptirler.

İngiltere' de 1986 yılında yapılan boş zamanın yaşla ilişkisini araştıran bir çalışma sonucunda bireyin yaşı arttıkça serbest zaman kullanma sürecinde de bir artış belirlenmiştir [6].

Yaş Dağılımı	Haftalık Boş Zaman Kullanım Saatleri
16-44	53.4
45-59	65.6
60-75	86.1

Şekil. 1. 2. Yaş Gruplarına Göre Zaman Kullanımı[6]

Ayrıca çocuklar, yıllık izne ayrılanlar ve yaşlılar boş zaman kullanımı açısından diğer gruplara göre daha esnekler. Örneğin; okul tatilleri dışında tatile çıkabilirler, hafta içi ve sezonluk etkinliklere katılabilirler.

Kısa süreli boş zamanlar ise, diğer gruba göre kullanılması zor olan yaşam dilimidir. Çünkü çalışma hayatının güçlükleri, ekonomik rahatlığın elde edilebilmesi için harcanan çabalar, çocukların ihtiyaçları, yetiştirilmesi ve günlük yoğun olarak yaşanan stres bu grubun boş zamanlarını en verimli şekilde değerlendirilmesini engellemektedir.

Özellikle hızlı kentleşme sonucunda yoğunlaşan trafik, kalabalık insan grupları, hızlı ve plansız şehirleşme işgünü sonu, hafta sonları ve kısa süreli tatillerin kullanımı konusunda bir grup insanı birkaç günlüğüne de olsa tatil beldelerine sevk ederken, bir grup insanın da evden çıkmamasına neden olmaktadır. Bu açıdan incelendiğinde boş zamanların sınıflandırılmasında ikinci grupta yer alan her bir sınıflamadaki boş zamanların değerlendirilmesi günlük yaşamdan kaynaklanan sıkıntılardan dolayı daha önemlidir.

Bu amaçla gelişmiş ülkelerde her yıl kişi başına düşen boş zaman süresi dikkate alınmakta ve gelecek yıllara göre de küçük dilimler halinde çalışma süreleri kısaltılmaktadır.

Örneğin Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan araştırmalarda, son 15 yıl içerisinde bireylerin haftalık çalışma süresinin 35 saatten 33 saate düşeceği tahmin edilmektedir. Aynı araştırmada, yakın gelecekte iş gücü zamanının azalmasına neden olan unsurları, yönetime katılımın artması ve kitle iletişim araçları ile evde çalışılması gibi kriterlerin belirleneceği saptanmıştır[6].

1.3. Boş Zaman Etkinliklerine Katılımı Teşvik Eden Etkenler

Özellikle teknolojik gelişmeler sonucunda, ortalama yaşam süresinin uzaması, çalışma sürelerinin kısalması, esnek ve yarı zamanlı çalışma eğilimi, kitle iletişim ve ulaşım araçlarındaki gelişmeler, gelir düzeyinin artması ve sağlıklı yaşam felsefesi gibi faktörler bireylerin boş zamanlarını kullanmalarına olanak vermektedir. Bu nedenle iş dışı boş zamanların kullanımını etkileyen faktörlerin incelenmesini gerektirmektedir. Bunlar;

- a- Teknolojik Gelişmeler
- b- Ekonomik Faktörler
- c- Kültürel Etkenlerdir.

1. 3. 1. Teknolojik Gelişmeler:

İkinci dünya savaşını izleyen yıllarda başlayan ve halen günümüze kadar devam eden teknolojik gelişme, dünyanın görüşünü değiştirmiştir. Üretim araçlarındaki gelişmeler, bir yandan üretimi ve buna koşut olarak, çalışanların artan üretimden aldıkları payları arttırıp, onların zenginlik düzeylerini yükseltirken, diğer yandan çalışma saatlerini azaltıp, boş zamanların çoğalmasını sağladı[16].

Bunun yanı sıra, kitle iletişim ve ulaşım araçlarındaki gelişmeler, insanlara dünyanın çeşitli yerlerindeki kültürel, sanatsal, siyasi ve spor karşılaşma ve yarışmalarını kolayca izleme olanağı verdi.

Böylece haberleşme ve ulaştırma alanında gelişen bu teknoloji ile günümüz dünyası her geçen gün biraz daha küçülmekte, bireyler ve sosyal gruplar daha çok dışa açık bir yapı kazanmaktadır. Bu nedenle de toplumlar başka kültürlerin etkisi altına girebilmektedirler.

Boş zaman kavramı ile teknoloji arasında çok yakın bir ilişki vardır. Çünkü teknolojik gelişmeler bireylerin iş gücü zamanlarını azaltmakta ve çalışanları dış dünyayı tanıyabilme açısından sonsuz yararlılıklar sağlamaktadır. Özellikle haberleşme ve ulaştırma olanaklarının geliştirilmesi uzun veya kısa bir süre devam edecek dış temaslar boş zaman etkinliklerinin ortaya çıkmasına ve gelişmesine de yardımcı olmaktadır.

Son yıllarda büyük bir gelişme gösteren kitle iletişim araçlarındaki artış ve çeşitlilikte boş zaman kavramının nasıl kullanılması gerektiği konusunda büyük yararlılıklar sağlamıştır. Kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, kişilerin diğer ülkeleri ve bölgeleri daha yakından tanımalarına ve istenildiğinde değişik bilgileri elde etmelerine yardımcı olmaktadır[17].

Bunun yanı sıra makineleşme süreci her geçen gün biraz daha ileri gitmekte, eskiden insanların yaptıkları işleri artık makineler yapar hale gelmektedir. Böylece de gerek nüfus artışı, gerekse de teknolojinin ortaya çıkardığı makineleşme süreci ile her gün daha fazla sayıda insan giderek artan boş zamana sahip olmaktadır. Bu boş zamanların kullanılması, toplumların gelişmişlik düzeylerine göre farklılık göstermekle birlikte, evrensel bir sorun olma durumuna gelmektedir[18].

Nitekim 20. Yüzyılın başlarında özellikle 2. Dünya savaşından sonra başta sanayileşmiş batı toplumlarında olmak üzere yeni bir toplumsal değer ve anlayışın geliştiği görülmüştür[12].

Bu anlayışa göre, sanayi toplumu içerisinde sadece çok çalışan insan bütünüyle refaha ve huzura kavuşmamaktadır. Çünkü disiplinli, kalıplaşmış ve monoton bir çalışma düzeni; yabancılaşma, işe uyumsuzluk, manevi tatminsizlik gibi kişisel ve toplumsal bir çok sorunun kaynağını oluşturmuştur. Bu sorunların çözümüne yönelik tepki sadece dinlenme ve yeniden işe dönme anlayışından uzak, eğlenme ve moral etkinliklerinin de içinde olacağı, işten arta kalan boş zamanlarının arttırılması ve değerlendirilmesi şeklinde bir anlayışın doğmasıyla kendisini göstermiştir[12].

1. 3. 2. Ekonomik Faktörler:

Boş zaman kavramının gelişmesi ekonomik sistemler açısından önemlidir. Dinlenme bir çalışmanın karşıtı olarak gösterilir. Fakat bir çok etkinliği ile boş zamanın değerlendirilmesi bir tüketim olayıdır. Çünkü boş zaman içerisinde birey kendi zevki için bir takım harcamalar yaparak, farklı sektörlerin gelişmesine ya da ortaya çıkmasına sebep olabilir. Bunlar fiziksel ya da entelektüel etkinliklerdir.

Dinlenme ve eğlenme şekilleri herkes göre değişir. Örneğin Fransızlar için bireylerin kendi arabalarına bağlılıkları onların dinlenme ve eğlenme

sembolleridir. Fransızların % 60' ı arabayı boş zamanlarını değerlendirme amaçlı olarak kullanmaktadır.

Bu nedenle hangi tür boş zaman etkinliği olursa olsun bireyler boş zaman etkinliklerine katılabilmek için belirli bir harcama yapmak zorundadır. Gelir seviyesinin yüksek olduğu toplumlarda bir çok boş zaman etkinliği hızlı bir gelişim göstermekte ve ülke ekonomisi içerisinde üçüncü sektör adı altında yer alan şirketler büyük ekonomik rantlar elde etmektedirler.

Özellikle 1955 yılından sonra ekonomik alanda büyük bir gelişme gösteren Almanya' da bu gelişmeye paralel olarak insanların boş zaman etkinliklerine yöneldikleri, 18 yaşından başlayarak % 65' inin serbest zaman etkinliklerine katıldıkları, yetişkinlerin % 70' inin ise okumak, izlemek, gezerek ve görerek düzenli olarak boş zamanlarını değerlendirdikleri belirlenmiştir[19].

Bu nedenle sosyal konum, gelir düzeyi ve mesleki pozisyon birbirlerine sıkı sıkıya bağlı olan özellikler oldukları düşünüldüğünde aşağıda yer alan insanların profili de gelir düzeyi ile boş zaman etkinlikleri arasındaki ilişkiyi desteklemektedir.

- Aylık geliri 5000 DM.' den fazla olanların % 38' i,
- Aylık geliri 3500-5000 DM. arasında olanların % 22' si,
- Aylık geliri 2500 DM.' ün altında olanların % 15' i

haftada en az bir kere boş zamanın değerlendirilmesine yönelik bir etkinliğe istekli olarak katılmaktadırlar[19].

Bu da ülke ekonomisinde gelişme trendlerinin gösterdiği yükseliş ve bunun paralelindeki kişi başına düşen gelirden meydana gelen artışlar, giderek zenginleşen ülkelerde artan tüketim harcamaları içinde boş zamanların değerlendirilmesine yönelik planlanan etkinliklerin payının en fazla artış gösterdiği kalemler içinde yer alması sonucunu vermiştir[13]. Yani insanların boş zamanlarında rekreasyonel etkinliklere katılabilmesi ülke ekonomisinin gelişmişliği ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle de ekonomik alanda gelişme gösteren ülkelerde rekreasyon merkezlerinin ve etkinliklerin sayısı hızla artmakta doğal olarak da bireylerin çalışma alanında daha sağlıklı ve mutlu insanlar ile verimli olması sağlanmaya çalışılmaktadır.

1. 3. 3. Kültürel Faktörler

Bütün toplumların, toplum içindeki davranış kalıplarını belirleyen kültürleri(ortak inançlar, değerler ve normlar) vardır. İnsanlar kültürü kendileri yaratır, buna karşılık kültür, insanların davranış ve hayata bakış açılarını şekillendirir. Bu bakış açısına göre kültür zaman içerisinde değişir ve toplumun organizasyonunu da değiştirir. Bu yaklaşım insanın nasıl şekillenebileceğini açıklayan güzel bir örnektir.

Bu açıdan toplumların boş zamanların değerlendirmesinde kültürel faktörler önemlidir. Çünkü sosyal çevrenin taşıdığı özellikler farklı boş zaman etkinliklerinin gelişmesini ve bireylerin katılımına zemin hazırlamaktadır.

Her toplumun kendi yapısına göre gelişen kültürel yapı, o ülkedeki insanların boş zaman etkinliklerine katılımını da etkileyecektir. Eğer ki ülkede ekonomik sıkıntılar ve sosyalleşmede büyük sıkıntılar varsa, birey boş zamanlarında da belki çalışma ihtiyacı duyacak belki de bireysel olarak boş zamanlarını verimsiz bir şekilde kullanabilecektir.

Bugün dünyada gelişmiş ülkelerin insanların boş zamanlarında spor merkezlerini kullanma alışkanlığı kültürlerinin bir parçası olmuştur.

Toplumda boş zamanın ve boş zamanla ilgili etkinliklerin ortaya çıkabilmesi için iki temel koşuldan bahsedilebilir. Bunlar;

- a- Bireyin karar vermesi ve tercihlerinde, tutum ve davranışlarında özgür olması onun toplumsal etkinliklerinde, bütünüyle ve sıkı bir biçimde toplumca düzenlenmemiş ve denetlenmemiş olması temel koşuldur.
- b- İleri derecede denetlenmemiş olması da temel koşuldur.

Boş zamanların kullanılmasında aşağıda yer alan örnek etkinliklerin her biri bireyin yetiştiği çevreye göre değişebilir. Birey bazen bunlardan sadece birine ya da bir kaçına katılabilirken, bazen de hiçbirine katılmayabilir.

- Sportif Etkinlikler (Çeşitli spor branşlarına aktif ya da seyirci olarak katılma)
- Kültürel Etkinlikler(Sinema-Tiyatro vb.)
- Zihinsel Etkinlikler(Kitap Okuma, Araştırma ve İnceleme vb.)
- Toplumsal Etkinlikler(Akraba, Dost Ziyaretleri, Dernek, Vakıf vb.)
- Pratik Etkinlikler(Bahçe Bakımı, Hayvan Yetiştirme)

- Turizm Etkinlikleri(Tatil, Kültür, Golf, Din vb.)

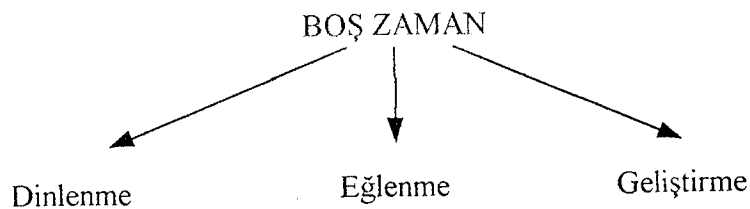
1. 4. Boş Zaman Etkinliklerinin Özellikleri ve Birey Açısından Önemi

Bireyin kendini gerçekleştirme süreci içinde olumlu bir benlik tasarımı gerçekleştirilmesinde, katıldığı boş zaman etkinliklerinin türü, bu etkinliklere katılma biçimi ve ayırdığı süre önemli bir etkidir. Çeşitli etkinliklere katılım yolu ile birey kendini ifade edebilme, gizli güçlerini ortaya çıkarma ve geliştirme, yaratıcılığını arttırma ve daha sağlıklı bir yaşama kavuşma imkanını bulur. Bireyin zamanını iyi kullanabilmesi ona beden ve ruh sağlığı açısından katkıda bulunabileceği gibi daha üretken ve başarılı olmasını da sağlar[20].

Boş zamanları değerlendirme etkinliklerine katılma üzerinde Havighurst ve Donald tarafından yapılan bir araştırmadır. Boş zamanı değerlendirme etkinliklerine katılmanın en önemli nedenleri olarak şunlar belirlenmiştir[8] :

1. Boş zamanı zevk alarak yaşamak,
2. İşten daha değişik bir şeyler yapmak,
3. Arkadaş grubuyla iletişim kurmak, onlarla olmaktan zevk almak,
4. Yeni deneyimler elde etmek,
5. Bazı şeyleri başarma duygusu yaşamak,
6. Yaratıcı duyguyu tatmak,
7. Toplumsal yarar elde etmek,
8. Zaman geçirmek.

Yukarıda yer alan araştırma sonuçları incelendiğinde boş zamanın insanın öz benliğine yönelik üç temel fonksiyonu olduğu görülebilir. Bunlar;

Şekil 1. 3. Boş Zamanın Fonksiyonları[21]

Dinlenme Fonksiyonu: Boş zamanı en fazla tanımlayan ve farklı algılamalarla, çalışma hayatı tarihi boyunca değerlendirilen bir temel

fonksiyondur. Dinlenme, yeniden elde etme veya iş sonrası stres ve yorgunluk atma ile bedensel yıpranmaları ve stresi ortadan kaldıran bir fonksiyon üstlenmişlerdir. Çalışma saatinin günde 12-15 saat olduğu sanayi devriminin ilk dönemlerinde, işçilerin boş zamanları sadece fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında dinlenme fonksiyonunu yerine getirerek dolduruluyordu[13].

Ancak, kentleşme, nüfus artışı, çalışma sürelerinin azalması, ev yaşamındaki değişiklikler, teknolojik ve ekonomik gelişmeler, dinsel görüşlerdeki değişiklikler, eğitimin yaygınlaşması, iklimsel faktörler, devletin ilgisi gibi etkenler boş zamanların fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında değil, bireylerin daha sağlıklı olması ve beşeri ilişkilerin gelişebilmesine yönelik düşünceleri geliştirmiştir.

Böylece de günümüz sanayileşmiş toplumlarında çalışma ve çalışma dışı sürelerin düzene koyulması, çağdaş insan için aktif ve pasif birçok boş zaman değerlendirme etkinliği(örneğin; az yoğunluktaki ve genellikle yarışma içermeyen turistik ve sağlıksal nedenlere dayanan spor etkinlikleri, balık avı, trekking, kayak ya da TV seyretmek, kitap okumak vb.) geliştirilmiştir.

İnsan gücüne, ihtiyaçlarına, endüstriyel üretimin uyumuna çok az dayanan bu yeni toplumun hızlı değişimi boş zamanın rolünü arttırmıştır. İş monotonluğundan kurtularak, neyi isterse onu takip etmek, gönüllü aktivitelerle oyalanmak, çevre ve insanların baskısından uzaklaşmak, kibar ve özgür olmak konusunda ve kişinin kendi doğrularıyla yaşamak istemesi hızlı tempoda çalışan çağdaş insanın dinlenme tercihini yapabileceği boş zaman olgusunu ön plana çıkarmaktadır.

Eğlenme Fonksiyonu: Can sıkıntısını yok eden veya sıkıntı ve stres sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade eden, yarışmanın oyun zevkine ağır basmadığı, tüm spor uğraşları ile diğer etkinlikleri ister gayretli, ister pasif olsun günlük ihtiyaçların gerektirmediği bazı aktivite tiplerine katılım fırsatı sağlarlar. Eğlenmek, zamanı hoş bir şekilde geçirmek ve bunu bazen can sıkıntısından kurtulmak için değil, tasayı, merakı gidermek için yapmak anlamını da taşımaktadır.

Geliştirme Fonksiyonu: İnsanın beşeri ilişkilerini, yaratıcılığını, düşüncesini, günlük monoton yaşantıdan kurtulmasını, daha geniş bir sosyal

zemin hazırlanmasında ve bireyin kişilik gelişimi ile olumlu benlik imajının gelişmesine katkı sağlar [13].

Geliştirme fonksiyonu boş zamanda;

1. Bilgi almak ya da vermek, bir kültürü geliştirmek ihtiyacının ağır bastığı uğraşlar,
2. Aniden ortaya çıkan ya da örgütlenmiş gönüllü sosyal etkinliklere katılma ihtiyacının ağır bastığı etkinlikler olarak da kendisini göstermektedir.

Ancak boş zamanın iyi veya kötü kullanımlarından ortaya çıkan bazı değerlerin göz önünde bulundurulmasını toplumsal ve bireysel gelişim açısından çok önemlidir.

Buna göre, boş zaman yerinde ve değerli kullanıldığı zaman dinlenmek, eğlenmek, kendisini yetiştirmek, geliştirmek, yaratıcılık, dernekleşmek, toplumsallaşmak, olgunlaşmak, görüş ve düşünce alanını, bilgisini genişletmek, kendi sorumluluğunu, özgürlüğünü yaşamak, vaktini kullanmada, iş yapmada, çalışmalarda kendi isteğine göre bir seçim yapmak ve böylece kendi kendini bulma imkanını verir.

Kötü kullanıldığında ise, gençlerde ve yetişkinlerde zararlı alışkanlıklar durgunluk, gevşeklik, tembellik, dikkatsizlik, bencillik, başıbozukluk, serserilik, düşünce ve duygu darlığı, can sıkıntısı, hoşnutsuzluk, bıkkınlık, sinirlilik gibi davranışlar kazanılmasını sağlar.

Ayrıca boş zaman insana, bir bakıma toplumun yüklediği geleneksel rollerden ve sorumluluklarda kurtulup, kendi varlığının yenilenmiş bilincine dönme fonksiyonu sağlayabilmektedir. Bu insanın daha hareketli ve daha duyarlı olabilmesine imkan sağlamaktadır.

Boş zaman davranışları Şekil 1. 4.' de de görüldüğü gibi altı grupta toplanmaktadır[13]. Bunlar davranışların gelişim ve değişim içerisinde bir çok aşamaları içermektedir. Bu aşamalar kişinin topluma karşı veya kendisine karşı zararlı etkinliklerden başlayarak, rekreasyonun bıkkınlığını çare olarak pasif bir yaklaşımla zaman öldürmek, takdir toplamak için kişinin başkalarının yaratıcı etkinliklerine duygusal katılımı, bestelenmiş bir şarkıyı söyleyen ya da futbol takımı içerisinde kendisine verilen rolü yerine getiren futbolcunun modelini taklit

eden, rol oynayan aktif katılımı ve modeli yaratan yani şarkısı için besteyi yapan besteci ya da ressam, bilim adamı gibi yaratıcı katılımı meydana getiren ve sonsuzluğa kadar da giden aşamalarından söz etmek mümkündür.

Sonsuzluk		
4	Yaratıcı Katılım	Modeli Yaratan Kaşif Ressam Besteci
3	Aktif Katılım	Modeli Taklit Etme Rolü Oynama
2	Duygusal Katılım	Takdir Toplama
1	Eğlence Monotonluktan Kaçış Zaman Öldürme	Bıkkınlığa Çare
	Kişinin kendisine zararlı etkinlikleri	Boşalım Sapkınlık
	Topluma karşı yapılan etkinlikler	Suç

Şekil 1. 4. Boş Zaman Kullanımının Kavramlaştırılması [13]

Boş zaman kavramının bütün bu fonksiyonlarının temelde etkin bir şekilde değerlendirilmek suretiyle gerçekleştirilebileceği göz ardı edilmemelidir. Bu anlayış boş zaman ile rekreasyon arasındaki ilişkiyi de ortaya koymaktadır.

1. 4. 1. Boş Zaman ve Rekreasyon İlişkisi

Rekreasyon en basit bir tanımlamayla eğlence ve boş zamanı değerlendirmedir.

Bir başka tanımda ise rekreasyon, insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük

yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması olarak açıklanan boş zaman değerlendirme ayrıca, özünde ödül niteliği taşıyan ancak kazanç amacı gütmeyen, doğası gereği antisosyal de olamayacak etkinliklere olarak tanımlanmaktadır[8].

Kişinin, boş zaman etkinliğine katılması, katıldığı etkinliğin türü ve katılma sıklığı, onun içinde bulunduğu gereksinimleriyle ilişkilidir. Rekreasyon, insanların boş zamanlarında eğlence, dinlenme amaçlı ve tatmin motivasyonları ile gönüllü katıldıkları etkinliklerdir. Serbest zamanı değerlendirme etkinlik biçimi olan rekreasyon, katılanın serbest ve kişisel seçimine dayanır.

Özellikle bilim ve teknik alanındaki gelişmeler, yoğun iş ortamı, stres ve benzeri gelişmeler insanların doğal yaşama koşullarını etkilemiş, sakin, temiz bir doğa ile baş başa kalma ihtiyacı gün geçtikçe artmaya başlamıştır[22].

Böyle bir durumda insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel, ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması için bazı etkinlikler yapması gerekmektedir.

Bu nedenle rekreasyon ile ilgili olarak yapılacak bir etkinlikte öncelikle ele alınacak konuların başında kuşkusuz boş zaman kavramı gelmektedir. Çünkü rekreasyon her şeyden önce boş zamanı olan insanların, bu boş zamanlarında gerçekleştirecekleri etkinliklerle ilgilidir[13].

İnsanların sağlıklı yaşamak ve verimli çalışmak için, bozulan bütünlüğüne dilediği etkinliklerle yeniden erişmesi olayı olarak tanımlanabilen rekreasyon insan yaşamının ayrılmaz bir parçası ve karşılanması gereken önemli bir gereksinimdir.

Weiskoff'a göre, rekreasyon kavramının daha geniş bir şekilde açıklanması için şu tanımlayıcı ifadelerin kullanılması gerekmektedir[23];

1. Rekreasyona katılım gönüllüdür, bir zorlama yoktur.
2. Rekreasyon etkinliğine katılmada genel amaç, hoşlanma, eğlenme, kişisel tatmin ve yeniden harekete geçme.
3. Rekreasyon genellikle tembellik ve dinlenmeye karşıt bir etkinliği içerir.

4. Rekreasyon etkinlikleri iç hedefler veya ödüllendirmeler yolu ile motive edilir.

Yukarıdaki özellikler dikkatle incelendiği zaman rekreasyonun insanların boş zamanlarını özgürce ve diledikleri gibi kullandıkları, dinlendirici ve ruhsal yönden zenginleştirici ve aynı zamanda sosyalleştirici özelliği söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte, ülkelerin özellikle sosyal hayatlarında gelişmişlik derecelerine paralel olarak önemi artan rekreasyon, çeşitli ülkelerde ya aynı isim altında ya da beden eğitimi, spor, dans, avcılık ve balık tutma gibi rekreasyonun bir çok bileşenleriyle ifade edilmektedir[24].

Boş zaman değerlendirme, rekreasyon etkinliklerine örnek olarak aşağıdaki etkinlikler verilebilir[6]:

- a- Balık tutma
- b- Tarihi yerleri gezme
- c- Kampçılık
- d- Su sporları
- e- Yürüyüş
- f- Güzel sanatlarla ilgilenme
- g- Avcılık
- h- Otomobil kullanma
- i- Turizm olayına katılma
- j- Spor etkinlikleri
- k- Fitness merkezleri vb.

Rekreasyon kavramının, etkinlik çeşitleri ve uygulama amaçlarına göre, bir rekreatif etkinlik, iş veya bir yarı boş zaman etkinliği olup olmadığı konusunda zaman zaman bazı anlayış farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Ancak ortak özellikler dikkate alındığında rekreasyon etkinliklerine insanların katılımını ekonomik, sosyal ve psikolojik faktörler yönetmektedir. Bu çerçevede rekreasyon etkinliklerinin özellikleri şunlardır[6]:

1. Kişiler bu etkinliklere kendi istek ve iradeleri ile katılırlar, gönüllülük esastır.
2. Etkinliğe katılmak isteyen kişiye bir zevk ve doyum sağlamaktır.
3. Esnektir, çok çeşitli olabilir.

4. Evrensel olarak planlanır ve uygulanır.
5. Kişilere göre bir değeri, ciddiyeti ve bir amacı vardır.
6. Boş zaman değerlendirme, fiziksel, zihinsel, toplumsal veya duygusal nitelikte olabilir.
7. Boş zaman değerlendirme tek bir biçimde değildir, standartlaştırılır.
8. Bu etkinlik, ikincilik ürünlerine sahiptir. Bireylere kişilik özellikleri kazandırır.
9. Tamamen özgür bir zaman dilimi içinde gerçekleşir.

1. 4. 2. Rekreasyon Etkinliklerinin Planlanması

Serbest zaman kişisel sorumluluktan uzaklaşılabilir veya işe bağımlı olmayan zamandır. Bu rekreasyon sporuna katılımın en güzel zamanıdır [25].

Burada serbest zamanın anlamını geniş bir açıdan ele alırsak, rekreasyon sporuna katılımı iki serbest zaman ile incelemeye gerek vardır.

Birincisi serbest zamanın olumsuz kullanımına yönelik olan zamandır. İnsanlar genellikle boş zamanlarında plansız- programsız ve bilinçsiz hareket etmektedirler. İnsan yaşamında aşırı pasiflik serbest zamanın olumsuz bir açıdan kullanılmasını ortaya çıkarır. Olumlu açıdan kullanılması ise sosyal, kültürel, sportif etkinliklerin kişisel yönelimi ile ortaya çıkmaktadır.

Bu amaçla aktif katılım içinde bireylerin ilgilerini ve beceri düzeylerini yargılamamak gerekmektedir. Bazı insanlar katılım için küçük organizasyon ve toplulukları tercih ederken bazı grup insanlar büyük organizasyonları ve toplulukları tercih edebilmekte ve bazı grup insanlar ise de bireysel uygulamayı tercih etmektedirler.

Çünkü her aşama katılımı kolaylaştırabilmek için dışsal motivasyona sahiptir. Resmi olmayan sportif etkinliklere katılım ise dışsal motivasyonu içermekte ve içsel motivasyona gerek duyulmaktadır.

Bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılımında bir diğer faktör ise bireyin performans ve beceri düzeyidir. Çünkü birey bu etkinliklere sağlık, eğlence ve dinlenme amaçlı olarak katıldığı için onun performans ve beceri düzeyinin planlanması ikincil olarak önemlidir.

Bu bağlamda gerek rekreasyona duyulan ihtiyaç gerekse bu ihtiyaçların giderilmesi için yaratılan kolaylıklar sanayileşme ve şehirleşmenin ortaya çıkardığı sonuçlardır[26]. İhtiyaçların giderilmesinde önemli rol oynayan rekreasyon etkinlikleri yapıldıkları mekanlara ve etkinliklerin içeriklerine göre çok çeşitlilik göstermektedirler.

Bu etkinlikler pasif veya aktif olarak, grup veya bireysel olarak, sportif etkinlikleri, kültürel etkinlikleri, tabiat veya insan tarihinin değerlendirilmesini, gezileri, eğlenceleri ve zevk veren olayları içermektedir[21]. Burada önemli olan nokta ise, varolan etkinliklerin kişilerin yaşlarına, cinsiyetlerine, eğitimlerine, boş zamanlarına ve amaçlarına göre farklılık göstermesidir. Böyle bir durumda ekonomisi ve sanayisi gelişmiş olan toplumlar rekreasyon etkinliklerini planlama ve programlama da bir takım ölçütler meydana getirmişlerdir.

Meydana gelen bu ölçütlere göre de aşağıda yer alan serbest zamanları değerlendirme ilkelerini belirlemişlerdir. Bu ilkelere bakıldığında ise[6];

1. Etkinliklerde herkese eşit katılma şansı verilmesi,
2. Etkinliklerin yaş grupları göz önüne alınarak uygun olarak düzenlenmesi,
3. İlgi ve ihtiyaçlar düşünülerek etkinliklerin çok çeşitli olması,
4. Kişilerin yetenek ve becerilerinin göz önünde bulundurulması,
5. Etkinliğe katılacak kişilerin boş zamanlarına göre ayarlanması,
6. Etkinliklerin yapıcı ve kişilik özelliklerini geliştirici özelliğe sahip olması,
7. Daha fazla sayıda kişinin katılımı için yapılacak etkinliklerin ücretsiz veya düşük ücretli olarak yapılması,
8. Etkinliklerin belirli bir planlama ve yönetim dahilinde uygulanması,
9. Eldeki mevcut olan kaynakların en uygun şekilde kullanılması,
10. En iyi şekilde verim elde edebilmek için resmi veya özel kuruluşlarla işbirliği yapılması,
11. Etkinliğe katılan kişilerin ihtiyaçları göz önüne alınarak, sürekli yenilikçi planlamaların yapılması.

Böylece insanların sağlıklı yaşamak ve verimli çalışmak için, bozulan fiziksel, psikolojik yapılarını düzenlemek için bu planlama ilkeleri insanların

rekreatif gereksinimlerini karşılamada önemli bir rol oynayacak ve daha fazla sayıda insanın bu etkinliklerden yararlanmasına imkan verecektir.

1. 5. Boş Zaman ve Spor İlişkisi

Teknolojik gelişmelerin insan yaşamına kazandırdığı kolaylıklar nedeniyle giderek daha az hareket ediyor olması bir yandan da daha hızlı ve düzensiz kentleşmenin yol açtığı gürültü, kirlilik ve sıkıntılı yaşam koşulları çeşitli hastalıklara zemin oluşturmaktadır [27] ve teknolojik gelişmelerin yanı sıra insanların ekonomik yönden yaşadıkları birtakım gelişmeler de toplumların sağlıklı bireyler yetiştirmesini engellemektedir.

Oysaki sağlıklı ve huzurlu bir topluma kavuşmak ise, bireylerin fiziksel, ruhsal ve ekonomik yönden rahat olmalarını sağlar . Nitekim günümüzde insanlar hayatlarını sürdürebilmek için yerine getirdiği sorumluluklarından arta kalan boş zamanlarında kendilerini dinlendirecek, eğlendirecek ve yeniden sorumluluklarına motive edecek birtakım etkinlik arayışlarına girerler.

İnsan yaşamında denge bir ilkedir denilebilir ve doğa da bu dengeler üzerine kurulmuştur. Gece ve gündüz, hareket ve durgunluk gibi insan yaşamında da dengeler öndedir. Gıdanın dengeli alınması, çalışmanın ve dinlenmenin dengesi olması gibi. Dengenin bozulması ise olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu da insanın yaşamında gerilime neden olabilmektedir.

Bu nedenle insanlar özellikle son yıllarda belirtilen bu gerilimden kurtulabilmek için rekreasyon etkinliklerine zaman ayırmaya başlamışlardır.

Çalışma etkinliklerinin amacı üretimi arttırmak ve ürün kalitesini yükseltmek ise, çalışma dışı etkinlikler de bir bakıma aynı amaca hizmet etmektedir. Buradan da çalışma ve çalışma dışı etkinlikleri birbirini tamamlayan olgulardır sonucu çıkarılabilir.

Çalışma ve çalışma dışı zaman etkinlikleri birbirini tamamlamak ve dengeli olmak zorunluluğundadır. Ancak bu denge ülkelerin gelişmişlik düzeylerine, çalışma ve boş zaman ihtiyacının şiddetine göre de esneklik kazanabilmektedir. Bilindiği gibi rekreasyon her şeyden önce boş zamanı olan insanların, bu boş zamanlarında gerçekleştirecekleri etkinliklerle ilgilidir.

Rekreasyon insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı bir etkinliğe katılması ile yorucu ve tekdüze bir yaşam kavgasının sıkıcı havasından kurtularak kendisine zaman ayırması ve kendi duygularına ortak olabilecek insanlarla kaynaşarak zevk içinde sosyal bir kişilik kazanmasına olanak sağlayabilmektedir. Boş zamanları değerlendirme etkinlikleri gerçekleştirebildiği yere ve içeriğine göre çeşitlilik kazanabilmektedir.

Bu çeşitlilik içerisinde spor kavramı gerek yapısı itibariyle gerekse de endüstrisi haliyle rekreasyon etkinlikleri içerisinde yoğun olarak kullanılan bir etkinliktir.

Boş zamanların değerlendirilmesinde önemli bir rol oynayan spor, ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği yetenekleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olarak boş zaman etkinliği kapsamı içinde veya tamamen zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur [2].

Bugün dünyada yaklaşık 65 ayrı çeşit spor türü bulunduğu düşünülürse insanların boş zamanlarını bu spor türlerinden kendi yaşına, cinsiyetine, zevklerine, gereksinimlerine uygun herhangi birine iştirak ederek değerlendirmesi söz konusu olabilir.

Sportif etkinlikler, yaşantının kendisinden doğan bir neşe ve istek tarafından güdülenir. İnsanın kendisinde bulunan fazla enerjisi spor yoluyla dışarı atılır [28].

Boş zamanlarda yapılan sportif etkinliklerle insanların birbirleriyle kolay iletişim kurmaları, işbirliği yapmaları, zihinsel ve psikolojik açıdan rahatlamlarının yanı sıra fiziksel anlamda da düzenli yapılan sportif etkinliklerle beraber bireylerin kas sistemlerindeki gelişmelerin meydana geldiği söylenebilir.

Bunun yanı sıra bireylerin boş zamanlarında spor yapmalarındaki temel hedeflerinden birisi de yavaş ve çoğu zaman hareketsiz bir yaşam tarzının neden olabileceği organik çöküntüyü önleyerek dinamik ve sağlıklı bir beden temeli olan fizyolojik kapasite ve toleransları, olabildiği ölçülerde yüksek düzeylere erdirmek ve ilerleyen yaşlarda daha güçlü ve sağlıklı kalabilmek için gerektiği düşüncesidir [29]. Görülüyor ki bireylerin boş zamanlarını sportif etkinliklerle

geçirmeleri hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürmek istemelerinde önemli bir rol oynamaktadır.

İnsanlar her dönemde sağlıklı, zinde ve formda kalmak, yaşamı daha güzel ve zevkli hale getirebilmek için spora yönelmekte ve onu yaşam biçimi haline getirmek çabası içindedirler. Bugün, spora çok geniş anlamda yer veren toplumlarda, insanlar bir yaşam biçimi olarak gördükleri sporla, yaşlanmaya karşı meydan okuyabilmekte ve her geçen gün genç yaşlılar, daha iyi vücut görünümü, daha sağlıklı bir yaşam veya birçok fiziksel ve ruhsal rahatsızlıktan kurtulmak ve iyileşme amacı ile spora yönelebilmektedirler. Ne amaçla olursa olsun boş zamanlarda spora ayrılan süreç ile tüm yaşamın değişebildiği gibi hayattan daha fazla zevk alınıp daha çok mutlu olunabilir.

Nitekim Jensen' in 1995 yılında yaptığı bir araştırmada, bireylerin % 21' inin spor ve eğlenceye yönelik boş ve açık bir zaman dilimi oldukları ve boş zamanlarındaki harcamalar ve buna bağlı arayışların yıllık yatırımının 400 milyar doları geçeceği belirlenmiştir. Yani bu araştırmada Amerika' da kazanılan her 8 doların yaklaşık 1 dolarının boş zaman etkinlikleri için harcandığını göstermektedir ki, bu oran ülkedeki konut sektörüne ve hatta ulusal savunma sanayine yapılan harcamalardan daha büyük bir oluşturmaktadır [30].

1. 5. 1. Yaygın ve İlgi Çekici Bir Olgu Olarak Spor

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de spor, eğlence aracı olarak işlevini sürdürmekte ve yediden yetmişe kadın-erkek herkesin ilgisini çekmektedir [31]. Spor ile birlikte toplumların değer yargılarının olumlu yönde geliştiği ve moral güçlerinin yükseldiği görülmektedir.

Güneş' e göre spor, birey yada grupların, sağlık, eğlence veya gösteri amacı ile yaptıkları, fiziksel veya beyinsel aktivite gerektiren, bazı kurallar içerisinde uygulana organize oyuna verilen genel isim olarak tanımlanabilmektedir [32].

Başka bir tanımda spor, tek başına veya toplu olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan, genelde bir yarışmaya dayanan, bedensel ve zihinsel yetilerin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici uğraştır [33] denilmektedir.

Yukarıdaki tanımlara bakıldığında sporun ortak olarak gözüken insanlara yönelik eğlendirici ve eğitici yönünün olmasıdır. Bugün ağırlaşan hayat şartlarında insanlar boş zamanlarında kendilerini stresten uzaklaştıran gereksinimleri doğrultusunda kendileri için eğiten spora çok fazla ihtiyaç duymaktadır. Günümüz Türkiye' sinde de çok genç bir nüfusa sahip olduğumuz düşünülürse sportif etkinliklerin öneminin bir kez daha ortaya çıktığı görülebilir.

Özellikle gençlik çağının bağımsızlık çağı olması nedeniyle bir anlamda birey topluma karışır, yani evden kopup çevreye yönelerek spora ilgisinin artması da söz konusu olabilmektedir[28]. Bunun yanı sıra televizyonda ya da izlediği bir maçta gördüğü iyi olan bir sporcudan etkilenerek de spora yönelebilmektedir.

Eğer sporu sosyal statü gereği olarak düşünürsek de insanlar beraber oldukları ortamlardaki insanları etkileyebilmek için spora yönelebilirler. Bunun özünde de insanlar tarafından beğenilmek ve takdir görmek gelebilmektedir.

Bireyin kendisini iyi hissedebilmesi ve canlı görünebilmesi için sadece vücudunu çalıştırmasını düzeltmesi yeterli olabilmektedir. Sağlık ve beden formu yaşam şeklimizin alt ürünüdür diyebiliriz. Gerilim, şiddet ve yoksunluk duygularından kurtulmak için spora zaman ayrılması ve her fırsatta uygulanabilmesi, alınacak yatıştırıcı ilaçlardan çok daha etkili olabilmektedir.

Nitekim Akgün' ün de tanımladığı gibi spor, insanın sağlık durumunu geliştiren, gelişmiş sağlık durumunu devam ettiren, yorgunluğa karşı direnci arttıran hareketler toplamıdır[34].

Günümüzde spor artık sadece profesyonel olarak spor yapmak isteyenler için değil, her yaştaki insanın sağlıklı olarak yaşayabilmesi için gereksinimi olan bir hareket biçimidir.

Bu noktadan yola çıkan pek çok ülke gibi A.B.D' de de 20-30 milyon insanın yaşam biçimlerine düzenli olarak koşmayı yerleştirdikleri gözlenmektedir [28].

Artık günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte insanlar, sportif etkinliklerle ilgili bilgileri yazılı veya görsel iletişim araçları sayesinde yakından takip etmekte ve bu sayede gerek ilgisini çeken sportif etkinlikler hakkında haberdar olmak gerekse de spor etkinliklerini tanıyarak kendisine uygun bir etkinliğe katılmak konusunda önemli bir rol oynayabilmektedir. Nitekim yapılan bir araştırma

sonucunda; gazetelerde en fazla sayfanın spora ayrıldığı ve diğer haberler içinde öldürme, yaralama, kız kaçırma, tecavüz, soygun, kısaca şiddet içerikli haberlerden (% 33.7) sonra en fazla okunan haber türünün (% 32) spor olduğu görülmektedir [35].

Bir takım ya da sporcu müsabaka kazandığında ya da çok yüksek performans gösterdiğinde, radyo, TV ve yazılı basın yolu ile ismi bir anda bütün ülkeye ve bütün dünyaya yayılmaktadır. Bir anda herkesin tanıdığı, merak ettiği, görmek ve tanımak istediği bir kişi olabilmektedir. Gerek yazılı gerekse görsel medya ile sürekli hakkında bilgi verilen kişi ve spor alanına izleyiciler tarafından ilgi ve alaka artmaktadır. Bu da o spor alanına merakın artmasına sebep olabilmektedir. Örneğin, ülkemizde televizyon programlarında son yıllarda tenis müsabakalarına oldukça yer verilmeye başlandıktan sonra bu branşa olan ilgi artmıştır. Bu da her yaştan insanların bu branşa yönelmesine sebep olabilmektedir. Burada da sportif etkinliklerinin tanıtımında devreye iletişim girmektedir. İnsanlar güncel olayları kitle iletişim araçları sayesinde öğrenir ve takip ederler. Bu nedenle kitle iletişim araçları, yasama, yürütme ve yargı organları yanında dördüncü bir güç olarak da nitelendirilebilir.

Kitle iletişim araçları denildiğinde tüm yazılı ve görsel basın(gazete, dergi, radyo, televizyon, film v.b.) anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi radyo ve özellikle televizyon her evde bulunmakta ve günümüzün gelişmiş teknolojisi sayesinde çok uzaklardaki olayları bile canlı olarak tüm ayrıntısıyla görüntülü olarak izleyebilme olanağı sağlayabilmektedir. Bunun sonucunda da spor etkinliklerine olan ilgi artmıştır. Hayatlarında hiç spor yapmamış insanlar bile televizyon sayesinde spora ilgi duymaya başlamışlardır.

Kitle iletişim araçlarının etkilerini ülkemiz açısından değerlendirdiğimiz zaman, gelişmiş ülkelerin kitle iletişim araçlarından etkilenme sorunları ile aynı olduğunu söyleyebiliriz. Gelişmekte olan ülkemizde boş zaman etkinliklerini değerlendirme uygulamaları, gelişmiş ülkelerde ki gibi yaygın olmadığı için henüz, çok yeni olan bu uygulamalar için bilinçli bir kamuoyu oluşturmak açısından kitle iletişim araçları önemli katkılar yapabilir. Spora yönelme aşamasındaki bireyler, ilk önce boş zaman değerlendirme uğraşları gibi de başlayabilen bu etkinliklere olumlu katkılar yapabildiği gibi, pasif boş zaman

etkinliklerine sadece izleyici olarak katılmak açısından zararları da olabilir. Boş zaman değerlendirme konusundaki bilinçsizlik, ekonomik yetersizlikle de birleşince, en kolay, en basit yol olan kitle iletişim araçlarından pasif katılım yoluna yöneltmekte olduğunu da görebilmekteyiz.

Ekonomik gücü sınırlı olan bireylerin, sosyal girişimleri de zayıftır ve bu yüzden geçim derdine düşen insanların zaten boş zamanları da yoktur ve olsa bile yine ek bir iş yaparak para kazanma yoluna gidilmektedir. Bu sebeple de ekonomik sıkıntı içinde olan bireyler ek çabaya ihtiyaç göstermeden kitle iletişim araçlarını bir boş zaman değerlendirme uğraşısı olarak görebilmektedirler[28].

Sosyal çevre, insanların ilişkiler kurarak kısa ya da uzun zaman aralıkları içinde birlikte yaşadıkları alandır diyebiliriz. Bu bağlamda da; spora başlama ve devam ettirme sosyal çevreden etkilenme ile olur. Aile, spora yönelmede sosyal çevrenin önemli unsurlardan biridir diyebiliriz. Aile dışı yakın çevre ile olan ilişkilerin biçimi ve yapısı, bireyin spora yönelmesinin bir boyutunu oluşturabilmektedir. Okul, iş çevresi, bireyin spora yönelmesinde etkili ve temel etken olabilir. İş çevresi tarafından sağlanan olanaklar bireylerin sportif etkinliklere yönelmesinde önemli bir araçtır.

1. 5. 2. Toplumsallaşma Olarak Spor

Toplum içinde meydana gelmiş olup, duyulan ve görülen, başlangıç ve bitiş noktaları belirli olan her şey toplumsal bir olaydır. Günümüzde sporun gittikçe yaygınlaşması ve değişik alanlarda çalışan insanların ilgi duyduğu bir uğraş haline dönüşmesi, sporun gerçekten önemli bir toplumsal olgu olduğunu göstermektedir[27]. Spor, insanlar arası ilişkilerin gelişmesine ve toplumsal katılımın artmasına hizmet eden önemli bir olgudur. Ayrıca spor, toplumun yapısına ve yöneticilerin spor politikasına bağlı olarak olumlu ya da olumsuz etkilere neden olabilir. Ancak özellikle spor olumlu toplumsal davranışların kazanılmasına katkıda bulunabilir. Birlikte paylaşarak yaşamak, toplumsal yaşamın bir gerekliliği olabilmektedir. Bu anlamda spora toplumsal yaşama hazırlama etkinliği gözü ile bakılabilmektedir. Spor, ekip bilincini ve birlikte çalışma, birlikte paylaşma alışkanlığını geliştirebildiği için insanların toplumsal yaşamlarında daha başarılı olmalarını da sağlayabilmektedir. Spor aynı zamanda

kötü ve zararlı alışkanlıklardan insanları uzaklaştırabildiği gibi aşırılıklardan ve adaletsizlikten uzaklaşmamıza da neden olabilmektedir.

Sosyal statünün eğitim yolu ile elde edildiği dinamik yapıdaki modern toplumlarda, bireyin statüsünün doğuştan değil, sonradan kazandığını görebilmekteyiz. Statünün eğitim yolu ile kazanılması, bireyi, topluma açık hale getirmekte ve daha farklı alanlara doğru itebilmektedir. Böylece birey, sosyal hayat içinde gerçek yerini aldığı gibi bir etkinlik şekli olarak spora da eğilimi artabilmektedir.

Spor etkinliklerinin teşvik görmesi için önemli faktör de spor alt yapısının durumudur. Eğer sportif etkinliklere sağlanan araç, gereç, malzeme ve tesis yeterli ise spor teşvik ediliyor denilebilir. Alt yapının yanı sıra, eğitilmiş farklı vasıfta ve sayıda personele de en azından fiziki bir değer taşıyan tesisler kadar gerek duyulmaktadır.

Genel olarak spor dayanışma ve işbirliği ile belirli bir sorumluluğu paylaşmaktır. Eğer bir toplumda dayanışma düşüncesi yeteri derecede gelişmemişse, bilhassa, kolektif sporlarda ilerleme sağlayabilmek zorlaşabilmektedir. Dayanışma şuurunun ve bütünleşme eğilimlerinin yoğun olduğu istikrarlı ortamlarda, sosyal ve ekonomik gelişmeye paralel olarak spor da gereken payı alabilir.

Spora karşı olan ilgiler, her bir ulusun içinde yaşayan insanların özelliklerinden etkilenir. Tarihsel olarak, spor farklı gruplar arasındaki rekabet ve çatışmayla gelişmektedir [25].

Toplumların spora bakış açıları ve hedefleri sporun genellikle gelişip şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra spor toplumun kültürel yapısından da etkilenmekte ve toplum içerisindeki bireylerin spora bakış açılarında değişiklikler göstermektedir. Günümüzde insanların kitle iletişim araçları sayesinde başka kültürlere sahip insanların davranışlarından etkilenmesi farklı sportif etkinliklere karşı ilgilerinin artması sonucu kendine uygun bulunduğu çeşitli sportif etkinliklere katılmak istemesi söz konusu olabilmektedir.

Bunun yanı sıra bütün devletlerin politikalarında sosyo – kültürel yapıları ve ideolojik tercihleri ne olursa olsun sağlıklı bir nesil yetiştirmek, uluslararası

alanda etkinlik sahibi olmak, genel refah seviyesini yükseltmek ve insanların yaşam kalitesini arttırmak için spor önemli bir yer tutmaktadır [36].

Günümüzde sporun toplumsallaşması açısından en önemli örneğini olimpiyatlar teşkil etmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar böyle büyük bir organizasyonu takip etmekte ve bir araya gelmektedir. Diğer yandan ülkelerin kendi aralarında yaşadıkları bir takım politik veya siyasi sorunları çözebilecekleri ve kendilerini tanıtabilecekleri en önemli mekan olarak da görülebilmektedir. Böyle büyük ve etkili bir organizasyon için bir araya gelen insanlar sporun yaygınlaşmasında ve toplumsallaşmasında önemli roller üstlenmektedir.

Görülüyor ki sporun her kesimdeki bireyler tarafından benimsenmesi ve uygulanması ancak sportif etkinliklerin gerektiği şekilde tanıtılıp yaygınlaştırılmasıyla mümkün olmaktadır.

1. 5. 3. Rekreasyon Olarak Spor

Boş zamanların değerlendirilmesinde, özellikle gelişmiş ülkelerde spor olayının önemli bir yer tuttuğu görülebilmektedir. Boş zamana paralel olarak artan boş zaman etkinliklerinden biri olan sportif etkinlikler, bireyin sosyal statüsünü tamamlayıcı bir nitelikte taşıyabilmektedir.

İş yaşamı dışında spor ile elde ettiği tamamlayıcı statüler ferdi sosyalleştirebildiği gibi, kendisini toplumun anlamlı bir üyesi haline de getirebilmektedir. Boş zaman etkinliği olarak spor yapan kimse, bir takım psikolojik bunalımlardan kurtulduğu gibi, fiziksel olarak da gelişim gösterebilmekte ve boş zamanını değerlendirerek iş yaşamında da daha verimli olabilmektedir.

Spor ortak amaçları ile dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarabildiği gibi, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme ve işbirliği içinde düzen sağlama yeteneğini de geliştirebilmektedir. Dirençli ve enerjik olmayı sağlaması, sosyal gruba ve topluma ait olabilmeyi değerlendirebilme gücünü bireye kazandırabilmesinin yanı sıra, birey ve toplum ilişkilerini daha dengeli olmasını sağlayabilmektedir.

Rekreasyon etkinliği olarak sportif olay toplumda manevi bakımdan yalnızlığı da önleyebilmektedir. Spor olayının her çeşidi bireyi toplumla, en

azından diğery birey ve gruplarla buluşturabilmektedir. Birey sportif olaya katılımıla manevi yalnızlığının doğuşunu hazırlayan sakıncaları da giderebilmektedir. İş hayatında görülen ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının ortaya çıkardığı kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde spor ve diğery boş zaman etkinliklerine ihtiyaç olduğu ortaya çıkabilmektedir.

Boş zamanları değerlendirmek anlamına gelen rekreasyonun etkinlik çeşitlerinden biri olan spor, hareket, çeşitlilik, değişkenlik, sağlık, macera, kendini tanıma, keşfetme ve diğery sosyo- kültürel özellikleri ile rekreasyon açısından önemli bir fonksiyonel değer taşımakta olduğu görülmektedir[37].

İnsan gelişiminde önemli bir yer tutan sporun rekreasyonel amaçlı olarak yapılması ülkemizde oldukça yeni bir kavram olmasına rağmen dünyanın pek çok ülkesinde oldukça eskiye dayandığı görülmektedir. Nitekim 1927’ de Frederiko Gaelzer Brezilya’ nın güneyinde, Porto Allagre kentinde “ Halka Açık Rekreasyonu” kurdu.[38]. Bunun yanı sıra Endonezya’ da rekreasyona dayanan kitle sporu birkaç kuşak geriye giden bir kültür geleneğine dayanmaktadır[38].

Boş zamanların değerlendirilmesinde önemli bir yer tutan sporun hiyerarşisi incelendiğinde, Şekil 1. 5.’ de[25] görüldüğü gibi insanların büyük bir çoğunluğu sporu rekreasyonel ve eğitimsel amaçlı yaptıkları(beyaz bölge), hiyerarşinin yukarı kısımlarına çıkıldığında ise profesyonel anlamda katılımcıların azaldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra gri renkle belirtilen bölgelerde yukarıya çıkıldıkça seyirci oranının daha da fazlaştığı görülmektedir.

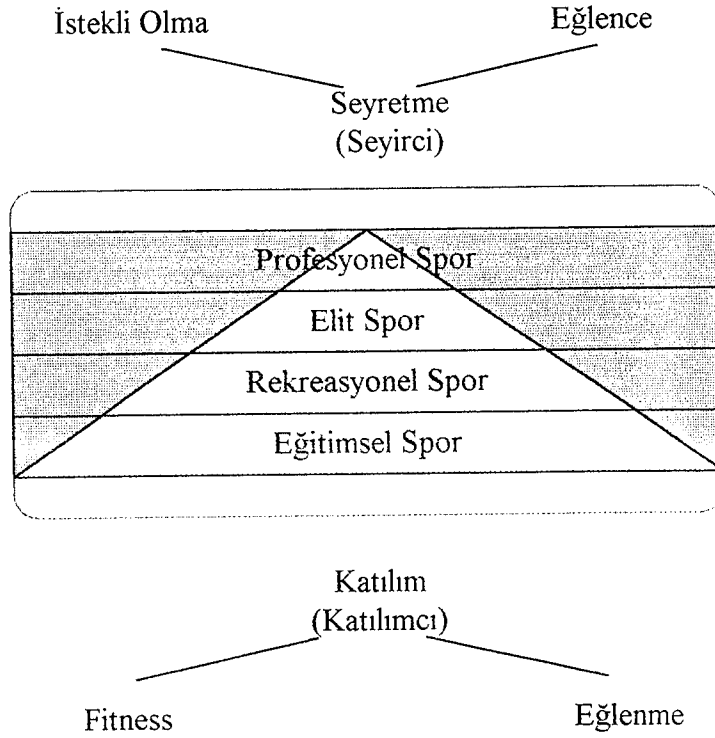

azından diğere birey ve gruplarla buluşturabilmektedir. Birey sportif olaya katılımı ile manevi yalnızlığının doğuşunu hazırlayan sakıncaları da giderebilmektedir. İş hayatında görülen ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının ortaya çıkardığı kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde spor ve diğere boş zaman etkinliklerine ihtiyaç olduğu ortaya çıkabilmektedir.

Boş zamanları değerlendirmek anlamına gelen rekreasyonun etkinlik çeşitlerinden biri olan spor, hareket, çeşitlilik, değişkenlik, sağlık, macera, kendini tanıma, keşfetme ve diğere sosyo- kültürel özellikleri ile rekreasyon açısından önemli bir fonksiyonel değer taşımakta olduğu görülmektedir[37].

İnsan gelişiminde önemli bir yer tutan sporun rekreasyonel amaçlı olarak yapılması ülkemizde oldukça yeni bir kavram olmasına rağmen dünyanın pek çok ülkesinde oldukça eskiye dayandığı görülmektedir. Nitekim 1927’ de Frederiko Gaelzer Brezilya’ nın güneyinde, Porto Allagre kentinde “ Halka Açık Rekreasyonu” kurdu.[38]. Bunun yanı sıra Endonezya’ da rekreasyona dayanan kitle sporu birkaç kuşak geriye giden bir kültür geleneğine dayanmaktadır[38].

Boş zamanların değerlendirilmesinde önemli bir yer tutan sporun hiyerarşisi incelendiğinde, Şekil 1. 5.’ de[25] görüldüğü gibi insanların büyük bir çoğunluğu sporu rekreasyonel ve eğitimsel amaçlı yaptıkları(beyaz bölge), hiyerarşinin yukarı kısımlarına çıkıldığında ise profesyonel anlamda katılımcıların azaldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra gri renkle belirtilen bölgelerde yukarıya çıkıldıkça seyirci oranının daha da fazlalaştığı görülmektedir.

Şkil 1. 5. Boş Zaman Sporü Yönetim Modeli [25]

Rekreasyon ve spor birbirlerini karşılıklı olarak etkilemekte ve insanların rekreatif gereksinimlerinin karşılanmasında sporun önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

Nitekim günümüzde yüzme, avlanma, yatçılık, su sporları v.b. birçok rekreasyonel sportif etkinliği yapmak isteyen kişiler deniz ve göl kıyılarındaki dinlenme tesislerine gitmektedirler [21].

İnsanların sportif amaçlı rekreasyonel etkinliklere katılmalarındaki bir diğer etken de, sporun çeşitliliği ile birlikte her yaşın zevk ve isteklerine yanıt verebilecek özelliğinin olmasıdır.

1. 5. 4. Rekreasyonel Spor Nerede Yapılır?

Öncelikle rekreasyonel sporun nerede yapılabileceğinden önce, bireyler rekreasyon sporuna ne amaçla katıldıklarını belirlemeleri gerekmektedir. Çünkü belirledikleri amaçlar çerçevesinde bireylerin rekreasyon sporuna katılım merkezleri belirlenebilecek, belki birey bir spor merkezinde belki de serbest olarak bir jogging sporu yapabilecektir.

Rekreasyon spor merkezleri gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de özellikle nüfus sayısı ve ekonomik yönden gelişmiş olan şehirlerde farklı farklı salonlar, sağlık merkezleri, özel spor salonları gibi yerlerde yapılmaktadır.

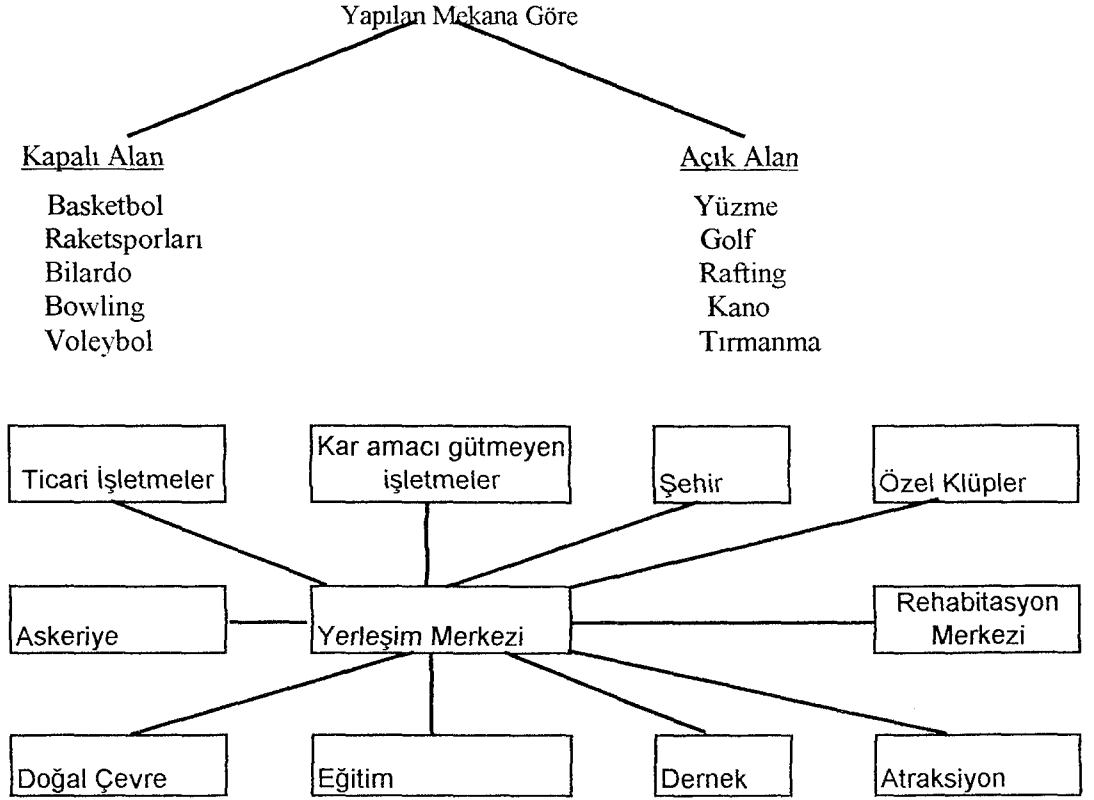
Öncelikle rekreasyonel spor programı hazırlayan eğitimcilerin katılımcıların ne gibi amaçlar ile spor yapmak istediklerini bilmeleri gerekmektedir.

İnsanların rekreasyonel spor etkinliklerine serbest zamanları süresince eğlenme, bir arada olma ve sağlıklı vakit geçirmek için katıldıklarını söylene bilinir. Rekreasyonel spor etkinliklerine katılım sosyal etkileşime olanak sağladığı için diğer insanların ilgisini çekmektedir. Bu sebeple mevcut spor tesislerdeki hizmet kalitesinin yüksek olması gerekliliğidir. Bu arada spor içindeki ilgilerin alanları katılımcılar için deneyimlerin geliştirilmesi ve kişinin zihinsel, fiziksel ve sosyal farklılığının da ortaya konulmasında yardımcı olduğu görülebilir.

Rekreasyonel spor etkinliklerine katılımı, bireylerin performans programının içeriği ve özel spor alanı ne olursa olsun, bireylerin eğlenmesi ve zevk alması şarttır. Bu programlar içeride ve dışarıda olmak üzere iki merkezli düşünebiliriz. Rekreasyonel spor tesis ve programlarının hazırlanmasında bunların göz önünde bulundurulması etkinliğe katılımı önemli bir etkidir.

Rekreasyonel spora katılımın artırılması yaş, cinsiyet durumlarına göre bireylere farklı olanaklar sunan iyi bir programlamanın hazırlanmasını gerektirmektedir.

Nitekim günümüzde bireyler yoğun iş yaşamlarından arta kalan zamanlarında istedikleri an ulaşabilecekleri ve istedikleri zamanda ve etkinlikte bulunabilecekleri ihtiyaç ve zevklerine göre sportif merkezlere gereksinim duymaktadırlar. Bununla ilgili olarak Şekil 1. 6.' da bireylerin isteklerine göre rekreasyonel sporlara katıldığı yerler gösterilmektedir.

Şekil 1. 6. Rekreasyon Sportu Programında Yerleşim Merkezi [25]

Şekil 1. 6.' da görüldüğü gibi, şehir veya yönetsel yapı ödemelerle desteklenen vergi yapılarıyla rekreasyon için gerekli olan sermayeyi ya da liderliği sağlayabilir. Her bir eğitim sisteminin merkezinde; spor- eğitimsel, rekreasyon veya elit öğrenme yöntemlerinin bölümlerini içerebilir.

Askeriyede gerek askerler gerekse aileleri için spor programları serbest zamanlarını olumlu yönde kullanmaları açısından önem kazanabilir. Rehabilitasyon amaçlı spor, kişinin kendisini yönlendirmesi ve yapılandırılmasında kullanılabilir.

Özel klüpler sosyal statünün veya yeteneğin şekillendiği üyeleri için rekreasyonel spor etkinliklerinin çeşitliliğini sağlayabilirler. Kar amacı gütmeyen organizasyonlar toplumun ihtiyacı olan sosyal hizmetleri ve gençlik gelişimini gerçekleştirebilirler. Kar amaçlı işletmeler ise, özel spor alanları içinde işletmeler ve ortaklıklar geliştirebilirler.

Doğal çevre, halkın yaşadığı alanlar örneğin park ya da orman gibi yerler resmi olmayan ve yapısal form içinde yer alabilirler ve her türlü etkinlikler

katılımcıların ilgisini çekebilir. Tatil ve atraksiyonlar motel, tatil köyü ve yerleşim merkezlerinin yakınlarındaki parklarda spor etkinlikleri de gerçekleştirilebilirler.

1. 5. 5. Rekreatyonel Spora Katılım Nasıl Arttırılır?

Boş zaman bireyin bütün iş veya kişisel sorumluluklarından kurtulduğu zaman olarak düşünüldüğünde rekreatyon sporuna katılımında bu zaman sürecinde devreye girdiği görülebilir.

İnsanlar rekreatyonel sportif etkinliklere boş zamanları süresince hoş ve sağlıklı vakit geçirmek için katılırlar. Bunun dışında bir katılımcı için hoş ve eğlenceli olan bir etkinlik diğeri için aynı sonuçları üretmeyebilir.

Bu amaçla bu tür etkinliklerin programları yapılırken öncelikle bireylerin isteklerine cevap verebilecek programların yapılması gerekmektedir.

Bireylerin rekreatyonel spora katılımının arttırılmasında her şeyden önce kişilerin ilgilerine, yeteneklerine, standartlarına ve beklentilerine dikkat edilmesi gerekmektedir. İnsanların rekreatyonel spor etkinliklerinden herhangi birisine katılmaları içsel veya dışsal motivasyonların etkileşmesiyle olabilmektedir.

Böyle bir durumda da rekreatyonel spor programları etkinliklerindeki çeşitlilik çok önemlidir. Çünkü insanlar bu çeşitlilik içerisinde kendi ilgi ve becerileri doğrultusunda tercih yapabileceklerdir.

İnsanlar rekreatyonel spor etkinliklerine pasif veya aktif olarak nitelendirilen iki şekilde katılmaktadırlar. Bunlardan birincisi sadece izleyici olarak yapılandır. Televizyonda ya da diğeri iletişim araçları sayesinde olduğu gibi herhangi bir yere giderek bir spor karşılaşmasını seyretmekte olabilir. Diğeri taraftan aktif olarak katılımında bireyin tamamen kendisinin sportif etkinliğe katılımı söz konusudur.

Bireylerin aktif olarak sportif etkinliklere katılmasındaki amaç sağlığını korumak ve eğlenmek olduğu düşünülürse böyle bir durumda yapılacak programların bireylerin eğlenceli vakit geçirebilecekleri ve yaşam kalitelerini yükseltebilecek düzeyde hedeflerinin olmasını gerektirmektedir.

Bunun yanı sıra katılımcılar için uygun fiyat alternatiflerinin de sunulması bireylerin sportif etkinliklere katılmasındaki önemli etkenlerdir.

Bireylerin spora yönelmelerinde çalışma ortamlarındaki etkinlik düzeyinin, spor tesislerinin ve malzemelerinin yeterliliği ile de bağdaştırabiliriz. Böyle olunca bireylerin spora yönelmeleri çalışma yerlerindeki ortam ile yani sağlanan imkanlarla bağlantılıdır. Bireyleri iş yerlerindeki spor tesislerinin ve malzemelerinin yeterliliği teşvik edici bir rol oynayabilir. Bu da bireye heyecan, istek ve hırs kazandırmanın yanında spora katılımın artmasını sağlayabilir. Ayrıca spor yapan arkadaş grubu da bireyi spor yapma eğilimi içine çekebilir. Böylelikle arkadaş grubu arasındaki statülerin de sağlamlaştırılması yönünde etkili olabilir.

Sporun genellikle bir topluluk içinde gelişerek şekillendiği söylenebilir. Toplum modelindeki rekreasyon görüşü bu konunun temelini oluşturabilir. Bireylerin serbest zaman sürelerindeki sporla ilgilenmeleri bunu geliştirebilmektedir.

Spor ilgileri, her bir ulusun insanların özelliklerinden etkilenir. Rekreasyonel spor etkinlikleri de bireyin serbest zamanı süresince izleyici ya da katılımcı olarak ilgilenişiyle, bireyin yaşam tarzını şekillendirebilir.

Tüm rekreasyon sporu imkanları ve programları engelli ve engelli olmayan insanlar için yararlı olabilmektedir. Engelli bireylerin, engelli olmayan bireylerin kullandığı ve uyguladığı rekreasyon sporundan doğan faydalardan eşit olarak yararlanabilirler. Katılımcının gelişimindeki ilk sorumluluk, program hazırlayanların, çalışmalarına süreklilik, yön ve anlam kazandırmak olduğu savunulabilir.

Bir yetişkinin ortalama olarak günde 3-4 saat boş veya kendisine ayırabileceği bir zaman olduğu düşünüldüğünde, rekreasyonel spor etkinliklerine katılmak için bir zamanı istediği takdirde kullanabilmektedir. Etkinlikler kişisel gereksinim ve ilgiye göre seçilir. Bu ilgiler fiziksel, sağlık ya da zinde kalmak olabildiği gibi, bazen de iyi bir vücut yapısı(estetik) sosyal ilişki, eğlence, dinlenme, hızlı hareketin verdiği heyecan, tehlike duygusu ve rekabet hissi olabilir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama yöntemi, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin çözülmesinde yapılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarının boş zamanları değerlendirme alışkanlıklarını ile boş zamanlarını sportif etkinliklerde kullanabilme alışkanlıklarının belirlenmesine yöneliktir. Yapılan araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, varolan bir durumun varolduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır[39].

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2000-2001 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi kadrosunda yer alan 1402 öğretim elemanından oluşmaktadır. Anadolu üniversitesi öğretim elemanlarının cinsiyet ve kariyer dağılımları Çizelge 2.1.' de gösterilmiştir.

Çizelge 2.1. Öğretim Elemanlarının Cinsiyet ve Akademik Kariyer Dağılımı

Akademik Unvan	Cinsiyet		Toplam
	B	E	
Profesör Doktor	24	102	126
Doçent Doktor	32	39	71
Yardımcı Doçent Doktor	152	155	307
Öğretim Görevlisi	191	197	388
Araştırma Görevlisi	170	171	341
Okutman-Uzman	99	70	169
Toplam	668	734	1402

Araştırma grubunu oluşturan öğretim elemanlarının hem sayısının çokluğu hem de ders yüklerinin yoğun olması nedeni ile araştırmanın evreninden örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Örnekleme oranının eşit olması düşüncesiyle Tabakalı Örnekleme yöntemi ile araştırma evreninden 391 kişi örnekleme seçilmiştir. Evrenin oluşturulmasında Anadolu Üniversitesi öğretim elemanları kadrosunda yer alan yabancı ve Türk sözleşmeli toplam 39 öğretim elemanı araştırma evreninin dışında tutulmuştur.

Ayrıca boş zamanların sportif etkinliklerle değerlendirilmesinde özellikle 2 Eylül kampüsünde yer alan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu tesislerinin çalışma dışı ve hafta sonlarında tüm üniversite elemanlarına açık olması düşüncesidir.

Araştırma kapsamına Anadolu Üniversitesinin alınması ise, üniversitenin gerek Yunusemre Kampüsü gerekse de 2 Eylül Kampüsü' ndeki spor tesislerinin sayısal çokluğunun ve çeşitliliğinin olmasıdır. Halen her iki kampüste varolan spor tesisleri Şekil 2.1.' de gösterilmiştir.

Yunusemre Kampüsü

Kapalı Spor Salonu
Yüzme Havuzu
Çim Saha
Tenis Kortları
Fitness Merkezi

2 Eylül Kampüsü

Çok Amaçlı Spor Salonu
Badminton Salonu
Squash Salonu
Artistik ve Ritmik Cimnastik Salonu
Kapalı Atletizm Pisti
Çim Saha ve Açık Tartan Pisti
Güreş

Şekil 2.1. Anadolu Üniversitesinde Yer Alan Spor Merkezleri

Bu arada Boş Zamanların Sportif Etkinliklerle Değerlendirilmesine yönelik anketinin üçüncü bölümünde yer alan 7. sorudan sonra sportif etkinliklerle hiç ilgilenmeyen 64 öğretim elemanı araştırma örnekleme dışında tutulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin toplanması amacı ile öncelikle yapılan araştırmaya temel oluşturmak üzere spor bilimleri, boş zaman ve rekreasyon ile ilgili yayımlanmış çeşitli kitap, makale ve araştırmalar incelenerek alan yazım taraması

yapılmıştır. Ayrıca, alanlarında etkin olan kimi spor bilimci ve istatistikçi ile çeşitli düşünce alışverişinde bulunarak araştırmanın kuramsal yönü oluşturulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın amaca yönelik sorulara yanıt bulmak için üç bölümden ve 15 sorudan oluşan boş zamanların sportif etkinliklerle değerlendirilmesi ve Üniversite Öğretim Elemanlarının görüşlerine yönelik anket formu oluşturulmuştur. Anketin birinci bölümünde araştırma grubunun kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik 5 soru yer almıştır. İkinci bölümde ise çalışma dışı zamanların değerlendirilmesi ve son bölümde de öğretim elemanlarının boş zamanlarında sportif etkinliklerle ilgilenme düzeylerinin belirlenmesi için 10 soru sorulmuştur.

Öğretim Elemanlarına yönelik olarak hazırlanan ankete öncelikle 25 soru hazırlanmış, sonra bu sorular tez danışmanının eleştirisine sunulmuştur. Gerekli görülmeyen kimi sorular ile çelişkili olan sorular gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra anketin taslağı oluşturulmuştur. 15 soruya düşürülen anket taslağı danışman eleştirisine ve öğretim üyesi ve elemanlarının görüşlerine sunulmuş ve yapılan eleştiriler sonunda ankete son biçimi verilerek anketin geçerliliği saptanmıştır[EK-1].

Boş zamanların Sportif Etkinliklerle Değerlendirilmesine ilişkin anket şu bölümlerden oluşmaktadır.

1. Araştırma Grubunun Kişisel Bilgileri
2. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Zamanları Değerlendirmesi
3. Araştırma Grubunun Boş Zamanlarında Sportif Etkinliklerle İlgilenme Düzeyleri

Anketin güvenilirliğini saptamak amacı ile örnekleme seçilen 15 öğretim üyesi ve elemanına anket bir hafta ara ile iki kez uygulanmış ve iki uygulama arasında ilişki hesaplanmıştır. Bu ilişkinin 0.91($p < 0.01$) bulunmuş olması anketin güvenilir olduğunu göstermiştir.

Anketin Uygulanması

Araştırma için gerekli olan verilerin daha sağlıklı bir biçimde ve anketin yüksek geri dönüş yüzdesi ile elde edilmesi amacı ile araştırma örneklemine giren 391 öğretim elemanı araştırmacı tarafından ziyaret edilmiştir. Anadolu

Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden alınan anket uygulamasına ilişkin izin belgesi ile hazırlanan anket formu araştırma grubuna teslim edilmiştir[EK-2]. Anket uygulaması araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Anketin herhangi bir kuşkuya düşmeden ve samimi bir şekilde cevaplandırılmasını sağlamak amacı ile, ankete herhangi bir tanıtıcı bilgi yazmalarına gerek olmadığı belirtilmiştir. Buna göre anket formlarının geri dönüş yüzdesi %100 olarak sağlanmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Araştırma anketine ilişkin bilgiler, araştırmacı tarafından verilerin çözümlenmesine geçmeden önce, verilerin işlenmesi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu amaçla, öncelikle öğretim elemanları tarafından doldurulan anket kağıtlarının gerekli biçimde doldurulup doldurulmadığı belirlenmiştir. Yapılan incelemede tüm anket kağıtlarının tam olarak doldurulduğu görülmüştür. Gerekli biçimde doldurulduğu ve araştırmaya uygun olduğu belirlenen anket kağıtlarındaki bilgiler kodlanarak bilgisayar kayıtlarına geçirilmiş ve veriler çözümlenmeye hazır duruma getirilmiştir.

Bilgi toplama aracı ile elden ve bilgisayara aktarılan veriler, araştırmanın amacı kapsamında yanıtları aranan sorulara yönelik olarak uygun biçimde çözümlenmiştir. Bu çözümlenmede istatistiksel teknik olarak, sayı dağılımı ve yüzdeleri hesaplanmış olan veriler çizelgelerde gösterilmiştir.

Araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmesi için SPSS for Windows paket programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmının boyutlarına bağlı kalarak, araştırma grubunun Boş Zamanlarının Sportif Etkinliklerle Değerlendirilmesine ilişkin verdikleri cevaplara göre verilerin çözümlenmesi ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

3. 1. Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri

3. 1. 1. Araştırma grubunun cinsiyet durumları

Araştırmaya katılan üniversite öğretim elemanlarının cinsiyet durumlarına göre dağılımları Çizelge 3.1.1.' de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1.1. Araştırma Grubunun Cinsiyet Durumları

Unvan \ Cinsiyet	Profesör Doktor		Doçent Doktor		Yardımcı Doçent Doktor		Öğretim Görevlisi		Araştırma Görevlisi		Okutman - Uzman		Toplam s
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	
Bayan	8	21.6	11	55	38	44.2	51	49.5	48	49.5	24	50	180
Erkek	29	78.4	9	45	48	55.8	52	50.5	49	50.5	24	50	211
Toplam	37	100	20	100	86	100	103	100	97	100	48	100	391

Araştırma grubuna katılan öğretim elemanlarının cinsiyet durumlarının dağılımları incelendiğinde Profesör Doktorların % 21.6' sı bayanlardan ve % 78.4' ü erkeklerden, Doçent Doktorların % 55' inin bayan ve % 45' inin erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Araştırma grubuna katılan Yardımcı Doçent Doktorların ise % 44.2' sini bayanlardan % 55.8' inin erkeklerden; Öğretim Görevlilerinin % 49.5' inin bayan % 50.5' inin ise erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Araştırma grubuna giren Araştırma Görevlisi olanların cinsiyet dağılımları Öğretim Görevlisi olanlarla aynı sayısal dağılımı göstermektedir. Son olarak araştırma grubuna giren Okutman-Uzmanlarda bayanların ve erkeklerin oranı eşit olup % 50 olduğu görülmektedir.

3.1.2. Araştırma grubunun yaş durumları

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yaş durumlarına göre dağılımları Çizelge 3. 1. 2.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.1.2. Araştırma Grubunun Yaş Durumları

Unvan	Profesör Doktor				Doçent Doktor				Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman - Uzman			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
21-30	0	0	0	0	0	0	0	0	7	18.4	1	2.1	21	41.2	23	44.2	48	100	48	98	14	58.3	12	50
31-40	2	25	2	6.9	6	54.5	5	55.6	25	65.8	35	72.8	29	56.8	20	38.5	0	0	1	2	10	41.7	9	37.5
41-50	6	75	12	41.4	5	45.5	3	33.3	5	13.2	9	18.8	1	2	9	17.3	0	0	0	0	0	0	3	12.5
51-60	0	0	13	44.8	0	0	1	11.1	1	2.6	3	6.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
61- üzeri	0	0	2	6.9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	8	100	29	100	11	100	9	100	38	100	48	100	51	100	52	100	48	100	49	100	24	100	24	100

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yaş durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 41-50 yaş arası Profesör Doktorlarda bayanların % 75, erkek Profesör Doktorların ise 51-60 yaş arasında % 44.8 ile en yüksek katılımı oluşturduğu görülmektedir.

Doçent Doktor kadrosundaki bayanların 31-40 yaş arası %54.5, erkeklerin ise % 55.6 ile aynı yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir. Doçent Doktorlarda diğer dağılımlar dikkatle incelendiğinde hem bayan hem de erkeklerin sayısal dağılımlarının birbirine yakın oranda olduğu söylenebilir.

Araştırma Grubuna katılan Yardımcı Doçent Doktorların yaş durumları incelendiğinde bayanların % 65.8' inin 31-40 yaş, erkeklerin % 72.8 ile aynı yaş grubunda yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğretim Görevlisi bayanların % 56.8' inin 31-40 yaşları arasında, erkeklerin ise 21-30 (% 44.2) ve 31-40 (% 38.5) yaşları arasında benzer dağılımlar gösterdiği belirlenmiştir.

Araştırma Görevlilerinin mesleğe başlama yaşları dikkate alındığında araştırma sonucunda elde edilen veriler bu yaş grubunu desteklemiştir. Çünkü araştırma Görevlisi bayanların tamamı 21-30 yaş ve erkeklerin % 98' inin 21-30 yaş grubunda oldukları belirlenmiştir.

Araştırma grubuna katılan Okutman ve Uzmanların ise bayanlarda % 58.3 ile 21-30 yaş erkeklerin % 50 ile 21-30 yaşları arasında olduğu görülmektedir.

3. 1. 3. Araştırma grubunun medeni durumları

Araştırmaya katılan üniversite öğretim elemanlarının medeni durumlarına göre dağılımları Çizelge 3.1.3.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.1.3. Araştırma Grubunun Medeni Durumları

Unvan / Medeni Durum	Profesör Doktor				Doçent Doktor				Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman - Uzman			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
Evli	8	100	27	93.1	9	81.8	8	88.9	25	65.8	44	91.7	38	74.5	39	75	20	41.7	17	34.7	14	58.3	15	62.5
Dul	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Boşanmış	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2.0	0	0	0	0	2	4.1	0	0	0	0
Bekar	0	0	2	6.9	2	18.2	1	11.1	12	31.6	4	8.3	12	23.5	13	25	28	58.3	30	61.2	10	41.7	9	37.5
Toplam	8	100	29	100	11	100	9	100	38	100	48	100	51	100	52	100	48	100	49	100	24	100	24	100

Anadolu Üniversitesi bünyesinde yer alan öğretim elemanlarının medeni durumları incelendiğinde Profesör Doktorların tamama yakın bir bölümünün evli sadece erkeklerin % 6.9' unun bekar olduğu belirlenmiştir.

Doçent Doktorlarda ise bayanların % 81.8 ve erkeklerin % 88.9' unun evli oldukları belirlenmiştir.

Yardımcı Doçent Doktorların medeni durumlarına göre dağılımı bayanların % 65.8' inin, erkeklerin ise % 91.7' sinin evli olduğu, bayanların % 31.6' sı ile erkeklerin % 8.3 gibi düşük bir oranda bekar oldukları belirlenmiştir.

Öğretim Görevlisi olanlarda ise bayanların % 74.5' i ve erkeklerin % 75' i evli, bunun yanında bayanların % 23.5' i ile erkeklerin ve % 25' inin bekar oldukları belirlenmiştir.

Araştırma Görevlilerinde bayanların % 58.3' ü ve erkeklerin % 61.2' sinin bekar olduğu tespit edilmiştir.

Okutman- Uzmanlarda ise bayanların % 58.3' ünün evli ve % 41.7' sinin bekar, erkeklerin ise % 62.5' i evli ve % 37.5' inin bekar olduğu belirlenmiştir.

3. 1. 4. Araştırma grubunun aylık toplam aile gelir düzeyleri

Araştırmaya katılan üniversite öğretim elemanlarının aylık toplam aile gelir düzeylerini gösteren bulgular Çizelge 3.1.4.' de verilmiştir.

Çizelge 3.1.4. Araştırma Grubunun Aylık Toplam Aile Gelir Düzeyleri

Unvan	Profesör Doktor				Doçent Doktor				Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman - Uzman			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
200-400 milyon	0	0	0	0	0	0	0	0	6	15.8	7	14.6	9	17.6	22	42.3	22	45.8	25	51	8	33.3	10	41.7
401-600 milyon	0	0	6	20.7	5	45.5	2	22.2	20	52.6	17	35.4	20	39.2	22	42.3	12	25	17	34.7	10	41.7	11	45.8
601-800 milyon	2	25	6	20.7	0	0	3	33.3	5	13.2	14	29.2	9	17.6	2	3.8	6	12.5	5	10.2	3	12.5	3	12.5
801-1 milyar	4	50	7	24.1	1	9	4	44.5	6	15.8	7	14.6	8	15.8	4	7.8	3	6.3	2	4.1	0	0	0	0
1 milyar ve üzeri	2	25	10	34.5	5	45.5	0	0	1	2.6	3	6.2	5	9.8	2	3.8	5	10.4	0	0	3	12.5	0	0
Toplam	8	100	29	100	11	100	9	100	38	100	48	100	51	100	52	100	48	100	49	100	24	100	24	100

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının aylık toplam aile gelir düzeyleri incelendiğinde, Profesör Doktorlarda bayanların yarısının 801 Milyon- 1 Milyar arasında olduğu, erkeklerin ise % 58.6' sının 801Milyon ile 1 Milyar ve üzerinde gelirlerinin olduğu belirlenmiştir.

Doçent Doktor kadrosundaki bayanların aylık toplam aile gelir düzeyleri dağılımları % 45.5 401- 600 Milyon ile yine aynı oranda 1 Milyar ve üzerinde aylık toplam gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Yardımcı Doçent Doktorlarda bayanların % 52.6' sının 401- 600 Milyon arasında aylık toplam aile gelirleri varken erkeklerde ise % 35.4' ünün 401- 600 Milyon, % 29.2' sinin 601-800 Milyon ve % 14.6' sının 801 Milyon ve 1 Milyar arasında bir gelire sahip oldukları görülmektedir.

Öğretim Görevlilerinde aylık toplam aile gelir düzeylerinin birbirlerine yakın oranlarda bir dağılım gösterdiği, bayanların %39.2' si 401-600 Milyon, erkeklerin % 42.3' ünün 200-400 Milyon ve 401-600 Milyon arasında bir gelire sahip oldukları tespit edilmiştir.

Araştırma Görevlilerinde ise, bayanların % 45.8'inin 200-400 Milyon arasında, % 25' inin 401-600 Milyon arasında bir gelire sahip oldukları, erkeklerin ise % 51' inin 200-400 Milyon, % 34.7' sinin ise 401-600 Milyon arasında olduğu belirlenmiştir.

Okutman ve Uzmanlarda her iki cinsiyet grubunda birbirine benzer oranlarda dağılımlar tespit edilmiştir. Buna göre bayanların % 41.7 ve erkeklerin % 45.8' inin 401- 600 Milyon arasında bir gelire sahip oldukları belirlenmiştir.

3. 1. 5. Araştırma grubunun akademik unvanları

Araştırmaya katılan üniversite öğretim elemanlarının akademik unvanlarını gösteren bulgular Çizelge 3.1.5.' de verilmiştir.

Çizelge 3.1.5. Araştırma Grubunun Akademik Unvanları

Akademik Unvan	s	%
Profesör Doktor	37	9.5
Doçent Doktor	20	5.1
Yardımcı Doçent Doktor	86	22
Öğretim Görevlisi	103	26.3
Araştırma Görevlisi	97	24.8
Okutman - Uzman	48	12.3
Toplam	391	100

Çizelge 3.1.5.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının % 9.5' i Profesör Doktor, % 5.1' i Doçent Doktor, % 22' i Yardımcı Doçent Doktor, % 26.3' ü Öğretim Görevlisi, % 24.8' i Araştırma Görevlisi ve % 12.3' ünün Okutman- Uzman olduğu görülmektedir.

3. 2. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

3. 2. 1. Araştırma grubunun çalışma dışı zamanı değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan üniversite öğretim elemanlarının çalışma dışı zamanlarını değerlendirmeleri Çizelge 3.2.1' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.2.1. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Öncelik	1		2		3		4		5		Toplam
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	
Etkinlik											
Kültürel Etkinlikler	64	16.4	86	22	149	38.1	92	23.5	0	0	391
Sportif Etkinlikler	66	16.9	59	15.1	90	23	176	45	0	0	391
Evde Dinlenerek	124	31.7	101	25.8	94	24	72	18.5	0	0	391
Ailem ve Arkadaşlarımla Birlikte	137	35	145	37.2	58	14.8	51	13	0	0	391
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	391	100	391

Çizelge 3. 2. 1.' de görüldüğü gibi öğretim elemanlarının çalışma dışı zamanlarının değerlendirilmesinde birinci ve ikinci öncelik olarak (% 35- % 37.2) aile ve arkadaş ortamında bulunmayı istediklerini, üçüncü öncelikli olarak kültürel etkinliklere (% 38.1) dördüncü öncelikli olarak da (% 45) sportif etkinliklere katılarak boş zamanlarını değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 3.2.2. Profesör Doktorların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Öncelik	1		2		3		4		5		Toplam													
	B	E	B	E	B	E	B	E	B	E	B	E												
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%												
Etkinlik																								
Kültürel Etkinlikler	3	37.5	8	27.6	3	37.5	10	34.5	1	12.5	9	31	1	12.5	2	6.9	0	0	0	0	8	100	29	100
Sportif Etkinlikler	3	37.5	7	24.2	0	0	2	6.9	2	25	3	10.3	3	37.5	17	58.6	0	0	0	0	8	100	29	100
Evde Dinlenerek	2	25	6	20.7	0	0	10	34.5	2	25	10	34.5	4	50	3	10.3	0	0	0	0	8	100	29	100
Ailem ve Arkadaşlarımla Birlikte	0	0	8	27.7	5	62.5	7	24.1	3	37.5	7	24.1	0	0	7	24.1	0	0	0	0	8	100	29	100
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	100	29	100	8	100	29	100

Çizelge 3.2.2.' de görüldüğü gibi Profesör Doktor kadrosundaki bayanların %37.5' i birinci öncelikli olarak kültürel ve sportif etkinlikleri isterlerken, % 37.5' i üçüncü öncelikli olarak aile ve arkadaşlarıyla birlikte olmayı ve % 50' si dördüncü öncelikli olarak evde dinlenmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Erkek Profesör Doktorlarda ise % 27.7' si birinci sırada aile ve arkadaşlarıyla birlikte olmak isterlerken % 34.5' i ikinci ve üçüncü öncelikli olarak kültürel etkinlikleri ve evde dinlenerek seçeneğini belirtmişlerdir. Son olarak erkek Profesör

Doktorların % 58.6' sı sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak belirtmişlerdir.

Çizelge 3. 2. 3.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Doçent Doktorlarda bayanların % 45.5' i birinci ve ikinci öncelikli olarak aile ve arkadaşlarıyla birlikte zaman geçirmek istediklerini belirtirlerken % 63.6' sı kültürel etkinlikleri üçüncü öncelikli olarak ve % 45.5' i de sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Erkek Doçent Doktorlarda ise % 33.3' ü sportif etkinlikleri ve evde dinlenerek geçirmeyi tercih ederlerken, % 44.5' inin aynı birinci öncelikte olduğu gibi sportif etkinlikleri ikinci öncelikli olarak da tercih görülmektedir. Erkek Doçent Doktorların % 55.6' sı boş zamanlarında üçüncü öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte olmayı istedikleri ve % 55.6' sının dördüncü öncelikli olarak evde dinlenerek zaman geçirmek istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 3.2.3. Doçent Doktorların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Öncelik Etkinlik	1		2		3		4		5		Toplam													
	B	E	B	E	B	E	B	E	B	E	B	E												
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%												
Kültürel Etkinlikler	1	9.1	1	11.1	1	9.1	2	22.3	7	63.6	3	33.3	2	18.2	3	33.3	0	0	0	0	11	100	9	100
Sportif Etkinlikler	2	18.2	3	33.3	1	9	4	44.5	3	27.3	1	11.1	5	45.5	1	11.1	0	0	0	0	11	100	9	100
Evde Dinlenerek	3	27.3	3	33.3	4	36.4	1	11.1	1	9	0	0	3	27.3	5	55.6	0	0	0	0	11	100	9	100
Ailem ve Arkadaşlarımla Birlikte	5	45.5	2	22.2	5	45.5	2	22.2	0	0	5	55.6	1	9	0	0	0	0	0	0	11	100	9	100
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	100	9	100	11	100	9	100

Çizelge 3. 2. 3.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Doçent Doktorlarda bayanların % 45.5' i birinci ve ikinci öncelikli olarak aile ve arkadaşlarıyla birlikte zaman geçirmek istediklerini belirtirlerken % 63.6' sı kültürel etkinlikleri üçüncü öncelikli olarak ve % 45.5' i de sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Erkek Doçent Doktorlarda ise % 33.3' ü sportif etkinlikleri ve evde dinlenerek geçirmeyi tercih ederlerken, % 44.5' inin aynı birinci öncelikte olduğu gibi sportif etkinlikleri ikinci öncelikli olarak da tercih görülmektedir. Erkek Doçent Doktorların % 55.6' sı boş zamanlarında

üçüncü öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte olmayı istedikleri ve % 55.6' sının dördüncü öncelikli olarak evde dinlenerek zaman geçirmek istediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 3.2.4. Yardımcı Doçent Doktorların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Öncelik Etkinlik	1		2		3		4		5		Toplam													
	B		E		B		E		B		E		B		E									
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%								
Kültürel Etkinlikler	6	15.8	6	12.5	5	13.2	11	22.9	19	50	17	35.4	8	21	14	29.2	0	0	0	0	38	100	48	100
Sportif Etkinlikler	3	7.9	10	20.8	2	5.3	7	14.6	9	23.6	11	22.9	24	63.2	20	41.7	0	0	0	0	38	100	48	100
Evde Dinlenerek	14	36.8	18	37.5	11	28.9	12	25	8	21.1	12	25	5	13.2	6	12.5	0	0	0	0	38	100	48	100
Ailem ve Arkadaşlarımla Birlikte	15	39.5	14	29.2	20	52.6	18	37.4	2	5.3	8	16.7	1	2.6	8	16.7	0	0	0	0	38	100	48	100
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	38	100	48	100	38	100	48	100

Araştırmaya katılan Yardımcı Doçent Doktorlarda bayanların birinci ve ikinci öncelikli olarak (% 39.5- % 52.6) aile ve arkadaşları ile zaman geçirmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Bu gruptaki bayanların % 50' si kültürel etkinlikleri üçüncü öncelikli olarak belirtirlerken % 63.2' sinin sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak tercih ettikleri tespit edilmiştir. Erkek Yardımcı Doçent Doktorlara bakıldığında ise % 37.5' i birinci öncelikli olarak evde dinlenmeyi tercih ederken % 37.4' ü ikinci öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte olmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte araştırmaya katılan Yardımcı Doçent Doktorların % 35.4' ü üçüncü öncelikli olarak kültürel tercih ederlerken % 41.7' sinin sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak tercih ettikleri belirlenmiştir.

Çizelge 3.2.5. Öğretim Görevlilerinin Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Öncelik	1		2				3				4				5				Toplam					
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
Kültürel Etkinlikler	5	9.8	8	15.4	14	27.5	11	21.2	23	45.1	16	30.8	9	17.6	17	32.6	0	0	0	0	51	100	52	100
Sportif Etkinlikler	9	17.6	9	17.3	5	9.8	10	19.2	12	23.5	15	28.8	25	49.1	18	34.7	0	0	0	0	51	100	52	100
Evde Dinlenerek	18	35.3	16	30.8	10	19.6	13	25	13	25.5	15	28.8	10	19.6	8	15.4	0	0	0	0	51	100	52	100
Ailem ve Arkadaşlarımla Birlikte	19	37.3	19	36.5	22	43.1	18	34.6	3	5.9	6	11.5	7	13.7	9	17.4	0	0	0	0	51	100	52	100
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	51	100	52	100	51	100	52	100

Çizelge 3.2.5.' de görüldüğü gibi Öğretim Görevlisi kadrosundaki bayanların ve erkeklerin çalışma dışı zamanı değerlendirmelerinde aynı öncelik sırasına yer verdikleri görülmektedir. Buna göre Öğretim Görevlisi kadrosundaki bayan ve erkekler (% 37.3- % 36.5) birinci öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte zaman geçirmek istediklerini belirtirlerken ikinci öncelikli olarak da aynı seçeneği tercih ettikleri görülmektedir (% 43.1- % 34.6). Bu gruptaki bayan ve erkekler üçüncü öncelikli olarak kültürel etkinliği tercih ederlerken (% 45.1- % 30.8) sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak (% 49.1- % 34.7) seçtikleri görülmektedir.

Çizelge 3.2.6. Araştırma Görevlilerinin Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Öncelik Etkinlik	1		2		3		4		5		Toplam													
	B		E		B		E		B		E		B		E									
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%								
Kültürel Etkinlikler	6	12.5	12	24.5	12	25	10	20.4	18	37.5	16	32.7	12	25	11	22.4	0	0	0	0	48	100	49	100
Sportif Etkinlikler	5	10.4	7	14.3	7	14.6	12	24.5	10	20.8	13	26.5	26	54.2	17	34.7	0	0	0	0	48	100	49	100
Evde Dinlenerek	15	31.3	12	24.5	12	25	11	22.5	13	27.0	13	26.5	8	16.7	13	26.5	0	0	0	0	48	100	49	100
Ailem ve Arkadaşlarımla Birlikte	22	45.8	18	36.7	17	35.4	16	32.7	7	14.6	7	14.3	2	4.2	8	16.3	0	0	0	0	48	100	49	100
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	48	100	49	100	48	100	49	100

Çizelge 3.2.6.' da görüldüğü gibi Araştırma Görevlisi kadrosundaki bayanların % 45.8' i birinci öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte zaman geçirmeyi tercih ettiklerini belirtirlerken % 35.4' ü de ikinci öncelikli olarak aynı seçeneği belirtmişlerdir. Araştırma Görevlisi % 37.5' i kültürel etkinlikleri üçüncü öncelikli olarak tercih ettikleri ve % 54.2' sinin dördüncü öncelikli olarak sportif etkinlikleri tercih ettikleri görülmektedir. Erkek Araştırma Görevlilerinin birinci ve ikinci öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte olmayı (% 36.7- % 32.7) tercih ettikleri , % 32.7' sinin üçüncü öncelikli olarak kültürel etkinlikleri ve % 34.7' sinin de dördüncü öncelikli olarak sportif etkinlikleri tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelge 3.2.7. Okutman-Uzmanların Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Öncelik	1				2				3				4				5				Toplam			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
Kültürel Etkinlikler	3	12.5	5	20.8	3	12.5	4	16.7	11	45.8	9	37.5	7	29.2	6	25	0	0	0	0	24	100	24	100
Sportif Etkinlikler	4	16.7	4	16.7	4	16.7	5	20.8	5	20.8	6	25	11	45.8	9	37.5	0	0	0	0	24	100	24	100
Evde Dinlenerek	10	41.7	7	29.2	8	33.3	9	37.4	3	12.5	4	16.7	3	12.5	4	16.7	0	0	0	0	24	100	49	100
Ailem ve Arkadaşlarımla Birlikte	7	29.2	8	33.4	9	37.5	6	25	5	20.8	5	20.8	3	12.5	5	20.8	0	0	0	0	24	100	24	100
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24	100	24	100	24	100	24	100

Çizelge 3.2.7.' de görüldüğü gibi Okutman-Uzman kadrosundaki bayanların % 41.7' si birinci öncelikli olarak evde dinlenerek zaman geçirmeyi tercih ettiklerini belirtirlerken, % 37.5' i ikinci öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte olmayı, % 45.8' i ise üçüncü öncelikli olarak kültürel etkinlikleri tercih etmişlerdir. Son olarak % 45.8' i sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak belirtmişlerdir. Okutman-Uzman kadrosundaki erkeklerin % 33.4' ü birinci öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte olmayı tercih ettiklerini belirtirlerken, % 37.4' ü ikinci öncelikli olarak evde dinlenmeyi tercih etmişlerdir. Okutman ve Uzman kadrosundaki erkeklerin % 37.5' i kültürel etkinlikleri üçüncü öncelikli ve % 37.5' i sportif etkinlikleri dördüncü öncelikli olarak tercih ettikleri belirlenmiştir.

3. 3. Araştırma grubunun sportif etkinliklerle ilgilenme düzeyi

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çalışma dışı zamanlarında sportif etkinliklerle ilgilenme düzeyleri Çizelge 3.3.1.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3. 3.1. Araştırma Grubunun Sportif Etkinliklerle İlgilenme Düzeyleri

İlgi düzeyleri	s	%
Seyirci Olarak	64	16.4
Sağlık İçin	135	34.5
Ailevi Nedenler	12	3.1
Eğlence İçin	95	24.2
İnsanlarla Dostluk Kurmak İçin	85	21.8
Toplam	391	100

Çizelge 3.3.1.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sportif etkinliklerle ilgilenme düzeyleri incelendiğinde, birinci öncelikli % 34.5' inin sağlık için, ikinci öncelikte % 24.2' sinin eğlence amaçlı, üçüncü öncelikte % 21.8' inin insanlarla dostluk kurmak , % 16.4' ünün hiç sporla uğraşmayıp seyirci olarak ilgilendikleri ve % 3.1' inin çocuklarının ve eşinin arzusu ile sportif etkinliklerle ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularında bu soruda araştırma grubuna katılan 64 öğretim elemanı hiç sportif etkinliklere katılmadıkları için bundan sonra gelen sorulara cevap vermemişler ve araştırma kapsamından çıkarılmışlardır.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre sportif etkinliklerden yararlanma düzeyleri Çizelge 3.3.2.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.3.2 Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Sportif Etkinliklerle İlgilenme Düzeyleri

İlgi Düzeyi	Profesör Doktor				Doçent Doktor				Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman – Uzman			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	S	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	S	%
Seyirci Olarak	1	12.5	7	24.3	3	27.3	0	0	5	13.1	9	18.8	8	15.5	7	13.5	6	12.5	9	18.3	4	16.7	5	20.9
Sağlık İçin	4	50	8	27.6	5	45.5	5	55.6	15	39.5	16	33.3	22	43.1	17	32.6	20	41.7	10	20.4	7	29.3	6	25.0
Ailevi Nedenler	0	0	1	3.2	0	0	0	0	2	5.3	2	4.2	1	2	1	2	0	0	0	0	3	12.5	2	8.3
Eğlence İçin	2	25	10	34.5	2	18.1	2	22.2	7	18.4	14	29.1	10	19.7	12	23.0	11	22.9	12	24.6	6	25.0	7	29.2
İnsanlarla Dostluk Kurmak İçin	1	12.5	3	10.4	1	9.1	2	22.2	9	23.7	7	14.6	10	19.7	15	28.9	11	22.9	18	36.7	4	16.6	4	16.6
Toplam	8	100	29	100	11	100	9	100	38	100	48	100	51	100	52	100	48	100	49	100	24	100	24	100

Çizelge 3.3.2.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sportif etkinliklerle ilgilenme düzeyleri incelendiğinde, Profesör Doktorlarda bayanların % 50' si birinci öncelikli olarak sağlık için yaptıklarını, erkek Profesör Doktorların ise birinci öncelikli olarak eğlence için yaptıkları(% 34.5) belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan Doçent Doktorlara bakıldığında ise, bayanların(% 45.5) ve erkeklerin(% 55.6) birinci öncelikli olarak sportif etkinliklerden sağlık için yararlanmak istedikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan Yardımcı Doçent Doktorlarda bayanların % 39.5' i birinci öncelikli olarak tercih ederken, % 23.7' si ikinci öncelikli olarak insanlarla dostluk kurmak için olduğunu belirtmişlerdir. Erkek Yardımcı Doçent Doktorlara bakıldığında ise, erkeklerin de % 33.3' ünün birinci öncelikli olarak sağlık için, % 29.1' nin de ikinci öncelikli olarak eğlence için sportif etkinliklere katıldıklarını görmekteyiz.

Araştırmaya katılan diğer bir grup olan Öğretim Görevlilerinin sportif etkinliklerle ilgilenme düzeyleri incelendiğinde, bayanların % 43.1' i birinci öncelikli olarak sağlık için yaptıklarını belirtirken aynı grubun % 19.7' si ikinci öncelikli olarak eğlence için ve insanlarla dostluk kurmak için olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan Öğretim Görevlisi erkeklerin % 32.6' sı birinci öncelikli olarak sağlık için, % 28.9' da ikinci öncelikli olarak insanlarla dostluk kurmak için seçeneğini belirttiklerini görmekteyiz.

Araştırmaya katılan Araştırma Görevlisi bayanların diğer gruplarda olduğu gibi % 41.7' si birinci öncelikli olarak sağlık için ilgilendiklerini belirtirken, erkek Araştırma Görevlisi olanlarda ise % 36.7' sinin birinci öncelikli olarak insanlarla dostluk kurma olduğunu belirttiklerini görmekteyiz. Son olarak araştırmaya katılan Okutman- Uzmanlarda bayanların birinci öncelikli olarak % 29.3' ü sağlık için , % 25' i ikinci öncelikli olarak eğlence için ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Erkek Okutman- Uzmanlar incelendiğinde, % 29.2' si birinci öncelikli olarak eğlence için düşünmekte ve % 25' de sağlık için sportif etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma grubunun spor merkezlerini kullanma düzeyleri

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çalışma dışı zamanlarında spor yaparken tercih ettikleri spor merkezlerini kullanma düzeyleri Çizelge 3.3.3.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.3.3. Araştırma Grubunun Spor Merkezlerini Kullanma Düzeyleri

Spor Merkezleri	S	%
Özel Spor Merkezleri	55	16.8
Üniversitenin Spor Tesisleri	222	67.9
Kendi Başına	50	15.3
Toplam	327	100

Çizelge 3.3.3.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan üniversite öğretim elemanlarının spor merkezlerini kullanma düzeylerine bakıldığı zaman, % 16.8' i özel spor merkezlerini seçerken, % 67.9' u üniversitenin spor merkezlerini tercih ettiği ve % 15.3' ünün ise tek başına spor yaptığını görmekteyiz.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre spor merkezlerini kullanma düzeyleri Çizelge 3. 3. 4' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.3.4. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Spor Merkezlerini Kullanma Düzeyleri

Unvan	Profesör Doktor				Doçent Doktor				Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman - Uzman			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
Özel Spor Merkezleri	2	28.6	3	13.6	3	37.5	2	22.2	4	12.1	4	10.2	10	23.3	10	22.2	5	11.9	5	12.5	4	20	3	15.8
Üniversitenin Spor Tesisleri	4	57.2	15	68.1	3	37.5	5	55.6	25	75.8	28	71.7	30	69.8	28	62.2	31	73.8	30	75	12	60	11	57.9
Kendi Başına	1	14.2	4	18.2	2	25	2	22.2	4	12.1	7	18.1	3	6.9	7	15.6	6	14.3	5	12.5	4	20	5	26.3
Toplam	7	100	22	100	8	100	9	100	33	100	39	100	43	100	45	100	42	100	40	100	20	100	19	100

Çizelge 3.3.4.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Profesör Doktorlarda bayanların(% 57.2) ve erkeklerin(% 68.1) birinci öncelikli olarak üniversitenin spor tesislerini kullandıkları, Doçent Doktorlara bakıldığında bayanların % 37.5' i birinci öncelikli olarak özel spor merkezlerini ve üniversitedeki spor tesislerini tercih ettikleri görülürken, erkek Doçent Doktorlar da birinci öncelikli olarak üniversitenin spor tesislerini kullandıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan Yardımcı Doçent Doktorlarda bayanların(% 75.8) ve erkeklerin(% 71.7) diğer gruplarda olduğu gibi birinci öncelikli olarak üniversitenin spor tesislerinden yararlandıklarını görmekteyiz.

Araştırmaya katılan Öğretim Görevlilerinde bayanların % 69.8' i, erkeklerin % 62.2' si birinci öncelikli olarak üniversitedeki sportif tesislerini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Araştırma Görevlisi bayanların % 73.8' i ve erkeklerin % 75' i üniversitedeki spor tesislerini öncelikli olarak belirttikleri ve son olarak da Okutman- Uzmanlarda bayanların % 60' ı ve erkeklerin % 57.9' u diğer öğretim elemanlarında olduğu gibi üniversitenin spor tesislerini kullandıkları görülmektedir.

Araştırma grubunun sportif tesislerden yararlanma düzeyleri

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre çalışma dışı zamanlarında sportif tesislerden yararlanma düzeyleri Çizelge 3.3.5.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.3. 5. Araştırma Grubunun Sportif Tesislerden Yararlanma Düzeyleri

Unvan \ Düzey	Profesör Doktor				Doçent Doktor				Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman - Uzman			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
Fırsat Buldukça	2	28.6	14	63.6	4	50	2	22.2	18	54.5	10	25.6	23	53.5	14	31.1	23	54.8	20	50	9	45	7	36.8
Haftada 1 Gün	1	14.3	2	9.1	0	0	1	11.1	1	3.0	5	12.8	0	0	6	13.4	0	0	3	7.5	1	5	1	5.3
Haftada 2-5 Gün	4	57.1	6	27.3	4	50	5	55.6	10	30.4	20	51.3	14	32.5	22	48.9	18	42.9	17	42.5	10	50	8	42.1
Sadece Hafta Sonları	0	0	0	0	0	0	1	11.1	4	12.1	4	10.3	3	7	2	4.4	1	2.3	0	0	0	0	0	0
Hergün	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	7	1	2.2	0	0	0	0	0	0	3	15.8
Toplam	7	100	22	100	8	100	9	100	33	100	39	100	43	100	45	100	42	100	40	100	20	100	19	100

Çizelge 3.3.5.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sportif tesislerden yararlanma düzeyleri incelendiğinde, Profesör Doktorlardan bayanların % 57.1' i birinci öncelikli olarak haftada 2-5 gün spor yaptıklarını ve erkeklerin de % 63.6' sı birinci öncelikli olarak fırsat buldukça spor yaptıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Doçent Doktorlarda bayanların tümü birinci öncelikli olarak fırsat buldukça ve haftada 2-5 gün cevabını verdikleri, Doçent doktor erkeklerde ise % 55.6' sının birinci öncelikli olarak haftada 2-5 günü tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan Yardımcı Doçent Doktorlarda bayanların % 54.5'i birinci öncelikli olarak fırsat buldukça ve erkeklerin % 51.3' ünün birinci öncelikli olarak haftada 2- 5 gün olarak belirttikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan Öğretim Görevlisi bayanların % 53.5' i birinci öncelikli olarak fırsat buldukça seçeneğini işaretlerken, erkeklerin % 48.9' u haftada 2- 5 gün seçeneğine cevap verdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan Araştırma Görevlilerinde bayanların birinci öncelikli olarak % 54.8' i fırsat buldukça, erkeklerin ise % 42.5' i birinci öncelikli olarak haftada 2- 5 gün olarak cevapladıkları görülmektedir.

Son olarak araştırmaya katılan Okutman- Uzmanlarda bayanların % 50' si ve erkeklerin de % 42.1' i birinci öncelikli olarak haftada 2- 5 gün spor yaptıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma grubunun çalışma dışı özel spor merkezlerini kullanma nedenleri

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının özel spor merkezlerini kullanma nedenleri Çizelge 3.3.6.' da görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.3.6. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Özel Spor Merkezlerini Kullanma Nedenleri

Kullanma Nedenleri	s	%
Çalışmaların Daha Programlı Olması	5	9.1
Ucuz Olması	3	5.4
Evime Daha Yakın Olması	20	36.3
Her Çalışma Başında Öğreticinin Olması	10	18.2
Zamanın Sınırlı Olmaması	17	31
Toplam	55	100

Çizelge 3.3.6.' da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının özel spor merkezlerini kullanma nedenlerine bakıldığı zaman, birinci öncelikli olarak % 36.3' ü evine yakın olmasından dolayı tercih ettiğini söylerken % 31' i ikinci öncelikli olarak zamanın sınırlı olmamasını, % 18.2' si de üçüncü öncelikli olarak her çalışma başında bir öğreticinin olmasından dolayı özel spor merkezlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre özel spor merkezlerini kullanma nedenleri Çizelge 3.3.7.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.3.7. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Özel Spor Merkezlerini Kullanma Nedenleri

Kullanma Nedenleri	Profesör Doktor		Doçent Doktor		Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman - Uzman							
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E					
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%		
Çalışmaların Daha Programlı Olması	0	0	3	100	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10	2	20	0	0	0	0	0	0	0	
Ucuz Olması	0	0	0	0	0	0	0	0	2	50	0	0	0	0	2	20	3	60	0	0	2	50	0	0
Evime Daha Yakın Olması	1	50	0	0	2	66.7	0	0	0	0	0	0	5	50	3	30	0	0	0	0	2	50	0	0
Her Çalışma Başında Öğreticinin Olması	0	0	0	0	0	0	2	100	0	0	2	50	4	40	2	20	0	0	5	100	0	0	2	66.7
Zamanın Sınırlı Olmaması	1	50	0	0	1	33.3	0	0	2	50	2	50	0	0	1	10	2	40	0	0	0	0	1	33.7
Toplam	2	100	3	100	3	100	2	100	4	100	4	100	10	100	10	100	5	100	5	100	4	100	3	100

Çizelge 3.3.7.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının unvanlarına göre özel spor merkezlerini kullanma nedenlerine bakıldığı zaman Profesör Doktorlarda bayanların birinci öncelikli olarak evime daha yakın olması ve zamanın sınırlı olmamasını tercih ederlerken erkeklerin tamamı çalışmaların daha programlı olmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan Doçent Doktorlarda bayanların % 66.7' si birinci öncelikli olarak evime daha yakın olmasını tercih ederken erkeklerin tamamı her çalışma başında öğreticinin olmasını tercih ettikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan Yardımcı Doçent Doktorlarda bayanların öncelikli olarak ucuz olması ve zamanın sınırlı olmamasını tercih ettikleri, erkeklerin ise her çalışma başında öğretici olması ve zamanın sınırlı olmamasını öncelikli olarak tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırma grubunda yer alan Öğretim Görevlisi kadrosundaki bayanların birinci öncelikli olarak evime daha yakın olmasını tercih ederken bu oran erkeklerde de % 30 ile birinci öncelik de yer aldığı görülmektedir.

Araştırma grubunda yer alan Araştırma görevlilerinde bayanları % 60' ı özel spor merkezlerinin ucuz olmasını birinci öncelikli olarak tercih ederken erkeklerin tamamı her çalışma başında öğreticinin olmasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma grubunda yer alan Okutman-Uzmanlarda bayanların eşit olarak ucuz olması ve evine daha yakın olmasını tercih ettikleri ve erkeklerin de % 66.7' sinin birinci öncelikli olarak her çalışma başında bir öğreticinin olmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırma grubunun çalışma dışı üniversite spor merkezlerini kullanma nedenleri

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitedeki spor merkezlerini kullanma nedenleri Çizelge 3.3.8.' de görüldüğü gibidir.

Çizelge 3.3.8. Araştırma Grubunun Üniversite Spor Tesislerini Kullanma Nedenleri

Kullanma Nedenleri	s	%
Kendi Çalıştığım Kurumda Olması	148	66.6
Çalışmaların Daha Programlı ve Düzenli Olması	34	15.3
Daha Ekonomik Olması	33	14.8
Evime Daha Yakın Olması	5	2.3
Her Çalışma Başında Öğreticinin Olması	2	1
Toplam	222	100

Çizelge 3.3.8.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitedeki spor merkezlerini kullanma nedenlerine bakıldığı zaman, % 66.6' sı birinci öncelikli olarak kendi çalıştığı ortamda olmasını tercih ederken, % 15.3' ü ikinci öncelikli olarak çalışmaların daha programlı olması, % 14.8' i üçüncü öncelikli olarak daha ekonomik olmasını, % 2.3' ü ise dördüncü öncelikli olarak evime yakın olmasını tercih etmişlerdir. Son olarak araştırma grubunun % 1' i beşinci öncelikli olarak her çalışma başında öğreticinin olmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Üniversite Spor Tesislerini Kullanma Nedenleri

Çizelge 3.3. 9. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Üniversitedeki Spor Tesislerini Kullanma Nedenleri

Unvan	Profesör Doktor		Doçent Doktor		Yardımcı Doçent Doktor		Öğretim Görevlisi		Araştırma Görevlisi		Okutman - Uzman													
	B	E	B	E	B	E	B	E	B	E	B	E												
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%												
Kendi Çalıştığım Kurumda Olması	2	50	13	86.6	2	66.7	3	60	18	72	21	75	24	80	22	78.5	11	35.5	17	56.8	7	58.3	8	72.8
Çalışmaların Daha Programlı ve Düzenli Olması	1	25	2	13.4	1	33.3	1	20	3	12	5	17.9	5	16.7	6	21.5	5	16.1	2	6.8	1	8.3	2	18.2
Daha Ekonomik Olması	1	25	0	0	0	0	1	20	2	8	2	7.1	1	3.3	0	0	13	42	9	30	3	25.1	1	9
Evime Daha Yakın Olması	0	0	0	0	0	0	0	0	2	8	0	0	0	0	0	0	1	3.2	1	3.2	1	8.3	0	0
Her Çalışma Başında Öğreticinin Olması	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3.2	1	3.2	0	0	0	0
Toplam	4	100	15	100	3	100	5	100	25	100	28	100	30	100	28	100	31	100	30	100	12	100	11	100

Çizelge 3.3.9.' da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversite spor tesislerini kullanma nedenleri incelendiğinde, Profesör Doktorlarda bayanların birinci öncelikli olarak yarısının kendi çalıştığı kurumda olmasından dolayı üniversitedeki spor tesislerini tercih ederken bu oran erkeklerde de % 86.6 ile aynı sonucu vermektedir.

Araştırmaya katılan Doçent Doktorlarda bayanların % 66.7' si ve erkeklerinde % 60' ı kendi çalıştığım kurumda olmasını birinci öncelikli olarak tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Yardımcı Doçent Doktorlarda bayanlarda (% 72) ve erkeklerde (% 75) diğer gruplarda olduğu gibi birinci öncelikli olarak kendi çalıştığım kurumda olmasını belirttikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan Öğretim Görevlilerinde bayanların % 80' i, erkeklerin % 78.5' i, Araştırma Görevlilerinde bayanların % 35.5' i ve erkeklerin % 56.8' i, son olarak Okutman-Uzmanlarda bayanların % 58.3' ü ve erkeklerin de % 72.8' i öncelikli olarak kendi çalıştığım kurumda olmasını belirttikleri görülmektedir.

Araştırma grubunun çalışma dışı yaptıkları sportif etkinlikler

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çalışma dışı yaptıkları sportif etkinlikleri gösteren veriler Çizelge 3.3.10.' da gösterilmiştir.

Çizelge 3.3.10. Araştırma Grubunun Çalışma Dışı Katıldığı Sportif Etkinlikler

Etkinlikler	s	%
Tenis	83	25.4
Voleybol	5	1.5
Step-Aerobik	37	11.3
Basketbol	4	1.2
Futbol	13	4
Vücut Geliştirme	30	9.2
Yüzme	141	43.1
Hentbol	4	1.2
Diğer	10	3.1
Toplam	327	100

Çizelge 3.3.10.' da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının çalışma dışı yaptıkları sportif etkinliklere bakıldığında, birinci öncelikli olarak % 43.1' i Yüzme' yi, ikinci öncelikli olarak % 25.4' ü Tenis' i ve üçüncü öncelikli olarak da % 11.3' ü Step-Aerobiği tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma grubunun üniversitedeki spor tesislerini yeterli bulma düzeyi

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitedeki spor tesislerini yeterli bulma düzeylerini gösteren veriler Çizelge 3. 3.11.' de gösterilmiştir.

Çizelge 3.3.11. Araştırma Grubunun Üniversite Spor Tesislerini Yeterli Bulma Düzeyleri

Yeterlilik Düzeyi	s	%
Evet	155	47.4
Hayır	172	52.6
Toplam	327	100

Çizelge 3.3.11.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitedeki spor tesislerini yeterli bulma düzeyi incelendiğinde, % 47.4' ü "evet" ve % 52.6' ı da "hayır" cevabını vermişlerdir.

Çizelge 3.3.12. Araştırma Grubunun Unvanlarına Göre Üniversite Spor Tesislerini Yeterli Bulma Düzeyleri

Unvan \ Yeterlilik Düzeyi	Profesör Doktor				Doçent Doktor				Yardımcı Doçent Doktor				Öğretim Görevlisi				Araştırma Görevlisi				Okutman - Uzman			
	B		E		B		E		B		E		B		E		B		E		B		E	
	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%	s	%
Evet	3	42.9	11	50	2	25	5	55.6	20	60.6	18	46.2	19	44.2	24	53.3	15	35.7	25	62.5	6	30	7	36.8
Hayır	4	57.1	11	50	6	75	4	44.4	13	39.4	21	53.8	24	55.8	21	46.7	27	64.3	15	37.5	14	70	12	63.2
Toplam	7	100	22	100	8	100	9	100	33	100	39	100	43	100	45	100	42	100	40	100	20	100	19	100

Çizelge 3.3.12.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan Profesör Doktorlardan bayanların % 42.9' u "evet" ve % 57.1' i "hayır" cevabını verirken, erkeklerin % 50' si "evet" ve % 50' si "hayır" cevabını verdikleri görülmektedir. Doçent Doktorlarda bayanların % 25' i "evet" ve % 75' i "hayır", erkeklerin ise % 55.6' sı "evet" ve % 44.4' ü "hayır" cevabını verdikleri belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan Yardımcı Doçent Doktorlara bakıldığında, bayanların % 60.6' sının "evet" ve % 39.4' ünün "hayır" cevabını verdikleri, erkeklerin % 46.2' sinin "evet" ve % 53.8' inin "hayır" cevabını verdikleri, Öğretim Görevlisi olanlara bakıldığında ise bayanların % 44.2' sinin "evet" ve % 55.8' inin "hayır" cevabını verdikleri ve erkeklerde ise % 53.3' ünün "evet" ve % 46.7' sinin "hayır" cevabını verdikleri belirlenmiştir.

Diğer taraftan araştırmaya katılan Araştırma Görevlisi olanların üniversitedeki spor tesislerini yeterli bulma düzeylerine bakıldığında, bayanların % 35.7' si "evet" ve % 64.3' ü "hayır" cevabını verdiklerini belirtirlerken, erkeklerin % 62.5' i "evet" ve % 37.5' i ise "hayır" cevabını vermişlerdir. Son olarak Okutman-Uzmanlarda bayanların % 30' u "evet" ve % 70' i "hayır" cevabını verirken, erkeklerin % 36.8' i "evet" ve % 63.2' si "hayır" cevabını verdikleri görülmektedir.

Araştırma grubunun üniversitede yeterli bulmadığı sportif alanlar

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarından üniversite spor tesislerini yeterli bulmayan 172 öğretim elemanının bu soruya verdikleri cevaplar Çizelge 3.3.13.' de gösterilmiştir.

Çizelge 3.3.13. Araştırma Grubunun Üniversitede Yeterli Bulmadığı Sportif Alanlar

Etkinlikler	s	%
Tenis	35	20.3
Voleybol	0	0
Step-Aerobik	27	15.7
Basketbol	0	0
Futbol	14	8.1
Vücut Geliştirme	0	0
Yüzme	90	52.4
Hentbol	0	0
Diğer	6	3.5
Toplam	172	100

Çizelge 3.3.13.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitedeki yeterli bulmadığı sportif alanlara bakıldığında zaman, birinci öncelikli olarak % 52.4 ile Yüzmeyi, ikinci öncelikli olarak % 20.3 ile Tenisi, üçüncü öncelikli olarak % 15.7 ile Step-Aerobiyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırma grubunun boş zamanlarında sportif etkinliklere katılımının artırılması ile ilgili görüşleri

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının boş zamanlarında üniversitedeki sportif etkinliklere katılımının nasıl artırılması ile ilgili veriler Çizelge 3.3.14.' de gösterilmiştir.

Çizelge 3.3.14. Araştırma Grubunun Sportif Etkinliklere Katılımın Arttırılması İle İlgili Görüşleri

Katılımın Arttırılması	s	%
Daha Fazla Tesis Yaparak	83	25.4
Var Olan Tesislerin Öğretim Elemanlarına Yönelik Olması	12	3.7
Günlerin Çoğaltılması	152	46.4
Ücretsiz Olması	45	13.8
Her Program Başında Bir Öğreticinin Olması	35	10.7
Toplam	327	100

Çizelge 3.3.14.' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sportif etkinliklere katılımın arttırılması ile ilgili verdikleri cevaplara bakıldığında, birinci öncelikli olarak % 46.4' ü günlerin çoğaltılmasını, % 25.4' ü ikinci öncelikli olarak daha fazla tesis yapılmasını ve % 13.8' i üçüncü öncelikli olarak tesislerin ücretsiz olmasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan öğretim elemanlarının % 10.7' si dördüncü öncelikli olarak her program başında bir öğreticinin olmasını istemekte ve % 3.7 ile beşinci tercih olarak var olan tesislerin öğretim elemanlarına yönelik olması gerektiğini belirtmişlerdir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Eskişehir Anadolu Üniversitesinde görev yapan 1402 öğretim elemanlarından 391 tanesi ile yapılan bu araştırma sonucunda verilen cevapları değerlendirdiğimizde araştırma kapsamına giren konularla ilgili şu sonuçlar çıkarılmıştır.

4.1. Öğretim Elemanlarını Kişisel Özellikleri

Yapılan araştırma sonuçlarına göre Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarının cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, Profesör Doktorlarda bayanların % 21.6 ve erkeklerin de % 78.4 oranında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan Doçent Doktorların % 55' ini bayanların, % 45' ini ise erkeklerin oluşturduğu, Yardımcı Doçent Doktorlarda ise % 44.2' sini bayanların, % 55.8' ini erkeklerin ile Öğretim Görevlisi kadrosundakilerin % 49.5' ini bayanların ve % 50.5' ini erkeklerin oluşturduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan Araştırma Görevlisi kadrosunda bayanların % 49.5 ve erkeklerin de % 50.5 oranında olduğu ve son olarak Okutman- Uzman kadrosundaki bayan ve erkeklerin yarı yarıya oldukları belirlenmiştir[Çizelge 3.1.1.].

Cinsiyetlere göre dağılımlarda bayanların ve erkeklerin oranlarının birbirine yakın olması çağdaş toplumun gereği olarak artık kadınların da iş yaşamında aktif olarak rol aldığını gösterebilmektedir. Böyle bir durumun gelişmekte olan ülkemiz açısından oldukça önemli bir değer taşıdığını söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının yaş durumları incelendiğinde, genel toplam içerisinde bayanlarda ve erkeklerde 21-30 ve 31-40 grubunda fazlalığın olması Anadolu Üniversitesinin genç ve dinamik bir kadroya sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte öğretim elemanlarının dinç ve dinamik bir kadroyla akademik alanda daha büyük başarılar elde edebileceği de söylenebilir[Çizelge 3.1.2.].

Araştırma grubunun medeni durumları incelendiğinde Profesör Doktor, Doçent Doktor, Yardımcı Doçent Doktor, Öğretim Görevlisi ve Okutman-Uzman kadrosundakilerin büyük bir çoğunluğunun evli olduğunu, diğer taraftan ise Araştırma Görevlisi kadrosunda bulunanların ise büyük bir çoğunluğunun bekar

olduğunu görebilmekteyiz. Bu da Araştırma Görevlilerinin yaş durumlarıyla paralellik gösterdiği ve bu kadroda bulunanların üniversitedeki akademik kariyerlerinin başlangıcında evlilik gibi ağır bir sorumluluk altına girmek istemedikleri söylenebilir[Çizelge 3.1.3.].

Araştırma grubunun aylık toplam aile gelir düzeylerine bakıldığında grubun çoğunluğunu oluşturan Öğretim Görevlisi, Araştırma Görevlisi ve Okutman-Uzman kadrosundaki bayan ve erkeklerin 200-400 Milyon ile 401-600 Milyon arasında yoğunlaştıkları söylenebilir. Bu durumda da üniversite öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun orta gelir seviyesine sahip olduğu görülebilir.

Diğer taraftan Profesör Doktor, Doçent Doktor ve Yardımcı Doçent Doktor kadrosundakilerin akademik kariyerlerindeki çalışmalarından ve dolayısıyla sürelerinden dolayı ekonomik yönden daha rahat oldukları söylenebilir.

Ancak günümüzde ağırlaşan ekonomik koşullarla birlikte üniversitedeki öğretim elemanlarının akademik çalışmaları için kendi maddi olanaklarını zorladıkları, bu nedenle üniversitelerde bulunan öğretim elemanlarının başka sektörlere kaydıkları görülebilir. Bu da eğitim kurumları içerisinde en üst seviyede yer alan üniversiteler açısından olumsuz bir etki yaratacağı düşüncesini verebilir[Çizelge 3.1.4.].

Araştırma grubunu oluşturan öğretim elemanlarının akademik unvanları incelendiğinde bayanlarda ve erkeklerde Yardımcı Doçent Doktor, Öğretim Görevlisi ve Araştırma Görevlisi unvanlarında yoğunlaşmış olduğu görülmektedir. Elde edilen bu verilerin Çizelge 3.1.2.' deki veriler ile birbirlerini destekler nitelikte olduğu söylenebilir[Çizelge 3.1. 5.].

4. 2. Öğretim Elemanlarının Çalışma Dışı Zamanı Değerlendirmesi

Araştırma grubunun çalışma dışı zamanı değerlendirmesine ilişkin olan altıncı soruya verdikleri cevaplarla sonucunda elde edilen veriler incelendiği zaman Profesör Doktorlarda bayanların erkeklere oranla sportif etkinliklerle daha fazla ilgilendikleri görülmektedir. Doçent Doktorlarda elde edilen veriler incelendiğinde, erkeklerin bayanlara oranla sportif etkinlikleri daha fazla tercih ettikleri görülebilir. Bunun nedeni olarak bu gruptaki bayanların çalışma

temposunun yanında sosyal yaşamlarındaki sorumluluklarının fazla olması sebebi ile sportif etkinliklere fazla yer vermedikleri sonucu çıkarılabilir. Profesör Doktor ve Doçent Doktorlarda sportif etkinlikleri öncelikli olarak seçen grupların yaşlarına ve ağırlaşan sorumluluklarına rağmen spor kültürüne sahip oldukları ve sağlık için gerekli olduğunu bildikleri söylenebilir.

Diğer taraftan büyük bir çoğunluğunun birinci ve ikinci öncelikli olarak aile ve arkadaşları ile birlikte çalışma dışı zamanlarını değerlendirmeleri, araştırma grubunun akademik çalışma içerisinde yoğun bir temponun içerisinde olmaları onların öncelikli olarak diğer etkinlikleri seçmelerine sebep olduğu söylenebilir.

Araştırma grubunun üçüncü öncelikli olarak belirttiği kültürel etkinliklere her yıl üniversite bünyesinde düzenlenen gerek uluslar arası gerekse ulusal etkinliklerin (festivaller, sinema günleri, konserler) boş zamanlarında yoğun iş streslerinden uzaklaşmaları için büyük bir fırsat olduğu söylenebilir.

4. 3. Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarında Sportif Etkinliklerle İlgilenme Düzeyleri

Araştırma grubunun sportif etkinliklerle ilgilenme düzeylerine ilişkin yedinci soruda, araştırma grubunun % 34.5' i birinci öncelikli olarak sportif etkinliklerden sağlık için yararlandıklarını belirtmişlerdir. Üniversitedeki öğretim elemanlarının yoğun iş tempolarından, hayat şartlarının zorluklarından uzaklaşmak ve yaşamlarındaki mutluluğu arttırabilmek için sportif etkinliklerle ilgilendikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra Beden Eğitimi ve Sporun amaçlarından biri olan “ insan vücudunu sağlıklı kılmak” fikrinden yola çıkarak sportif etkinliklere iştirak ettikleri söylenebilir. Çünkü sportif etkinlikler, özellikle toplumsal ve zihinsel açıdan bakıldığı zaman birikmiş negatif enerjinin boşalmasını sağlayarak bireylerin dengeli bir kişiliğe kavuşmasını, aşırılıklardan ve kötü alışkanlıklardan uzaklaşmasına katkıda bulunur(40) denilebilir[Çizelge 3.3.1.].

Araştırma grubunun çalışma dışı zamanlarda aktif olarak spor yapıyorlarsa kullandıkları spor merkezlerine bakıldığı zaman, birinci öncelikli olarak % 67.9' u üniversitedeki spor tesislerini tercih ettikleri görülmektedir[Çizelge 3.3.3.]. Unvanlara göre bakıldığında ise, gerek bayanların gerekse erkeklerin büyük bir çoğunluğu üniversitedeki spor merkezlerini tercih etmektedirler[Çizelge 3.3.4.].

Bunun nedeni olarak araştırma grubunun günün büyük bir çoğunluğunu üniversitede geçirmeleri, kendi buldukları iş ortamlarında olmaları, ulaşımının kolay olması, etkinlikler hakkında kolay bilgi almaları ve çalışma arkadaşları ile beraber olmak istemeleri söylenebilir.

Araştırma grubunun sportif tesislerden yararlanma düzeylerine ilişkin verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğu haftada 2-5 gün ile fırsat buldukça cevabını verdikleri görülmektedir. Genel olarak sportif tesislerden yararlanma düzeyleri incelendiğinde akademik çalışma temposunun, aile sorumluluklarının ve sosyal yaşamlarının yoğun olduğu gruplarda sporun sağlık için yapılması gerektiğine inanılmasına rağmen fırsat buldukça yapabildikleri, çalışma temposunun ve aile sorumluluklarının daha az olduğu gruplarda ise spor tesislerinden daha düzenli olarak yararlandıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının özel spor merkezlerini kullanma nedenlerine bakıldığı zaman, birinci öncelikli olarak evlerinin daha yakın olmalarını % 36.3' lük bir oranla tercih ettikleri, ikinci öncelikli olarak % 31' lik bir oranla zamanın sınırlı olmamasını belirttikleri görülmektedir. Bu oran unvanlara göre incelendiğinde bayanlarda ve erkeklerde paralellik gösterdiği söylenebilir [Çizelge 3.3.6.]. Bundan da ev ve işteki sorumluluklarını yerine getirdikten sonra her an istedikleri zaman, istediği gibi giderek sportif etkinlikleri gerçekleştirmek istedikleri sonucu çıkarılabilir.

Elde edilen verilere bakıldığında, genel toplam içerisinde öğretim elemanlarının birinci öncelikli olarak % 66.6' sı kendi çalıştığı kurumda olması şıkında yoğunluğun oluşması, çalışmalar için ayarlanan saatlerin öğretim elemanlarına göre düzenlenmiş olduğu sonucunu verebilir. İkinci öncelikli olarak çalışmaların daha düzenli ve programlı olması ve üçüncü öncelikli olarak daha ekonomik olması, alınan maaş miktarı ile paralel olduğunu gösterdiği söylenebilir [Çizelge 3.3.8.].

Bu durum unvanlara göre bakıldığında; öğretim elemanlarının gerek bayanlar gerekse erkekler olarak birinci öncelikli kendi çalıştığı kurumda olması yönündeki cevaplarını seçmelerinde akademik çalışmalarından arta kalan kısıtlı

zamanlarında üniversitedeki tesislere her an giderek spor yapabilme açısında kolay ulaşılabilir olması tercih nedeni olarak da söylenebilir.

Araştırma grubunun çalışma dışı katıldığı sportif etkinliklerden % 43.1' i birinci öncelikli olarak Yüzme' yi, ikinci öncelikli olarak % 25.4 ile Tenis' i ve % 11.3 ile üçüncü öncelikte Step-Aerobiği tercih ettiklerini belirtmişlerdir[Çizelge 3.3.10.].

Elde edilen verilere bakıldığında, genel toplam içerisinde büyük bir çoğunlukla birinci öncelikli olarak Yüzme, ikinci öncelikli olarak tenis ve üçüncü öncelikli olarak Step-Aerobik' in seçilmesinde bu sportif etkinlik türlerinin sosyal popülaritesinin yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Diğer yandan bu öncelikli etkinlikler ile araştırma gruplarının sekizinci soruda üniversite spor tesislerinden yararlanma düzeyleri arasında paralellik olduğu söylenebilir. Çünkü üniversitede öğretim elemanlarına yönelik bu öncelikli etkinliklerin yapılabileceği tesislerin varlığından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitedeki spor tesislerini yeterli bulma düzeyleri incelendiğinde, % 47.4' ü “evet” ve % 52.6' ı da “ hayır” cevabını vermişlerdir[Çizelge 3.3.11.].

Bu oran unvanlara göre incelendiğinde gerek bayanlar gerekse erkekler olarak paralellik gösterdiği söylenebilir. Verilen cevaplarda “hayır” ın fazla olması üniversite bünyesinde, kimi etkinlik türüne dönük araç ve gereç donanımının yeterli düzeyde olması, kimi etkinlik türüne dönük araç ve gereç donanımının yetersizliği araştırma grubunun olumsuz cevap vermesine neden olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının üniversitede yeterli bulmadığı sportif alanlara bakıldığında zaman, birinci öncelikli olarak Yüzme, ikinci öncelikli olarak Tenis ve üçüncü öncelikli olarak Step-Aerobiği tercih ettikleri görülmektedir.

Elde edilen verilere bakıldığında, araştırma grubunun yetersiz gördüğü alanların başında öncelikli olarak seçtikleri sportif etkinlerin Tenis, Step-Aerobik ve Yüzme' nin seçilmesi on ikinci soruya verilen cevapla çelişki yaratmaktadır. Çünkü onikinci soruda verilen cevaplara bakıldığında yapılan sportif etkinliklerde öncelikli olarak Tenis, Yüzme ve Step-Aerobik iken üniversitede

yeterli görülmeyen sportif etkinliklerinde aynı olduğu görülebilir. Böyle bir durumda üniversite öğretim elemanlarının kullandıkları tesislerden daha fazla faydalanmak istemeleri sonucuna varılabilir. Bu sonuçtan yola çıkarak üniversitedeki spor tesislerinin araştırma grubuna yetersiz olduğu sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının sportif etkinliklere katılımının artırılması ile ilgili verdikleri cevaplara bakıldığında, % 46.4' ü birinci öncelikli olarak günlerin çoğaltılmasını isterlerken % 25.4' ikinci öncelikli olarak daha fazla tesis yapılmasını belirtmişlerdir. [Çizelge 3.3.14.].

Elde edilen verilere bakıldığında, büyük bir çoğunluğunun sportif etkinliklerle ilgilendiği görüldüğünden, günlerin çoğaltılması yada daha fazla tesis yapılması, istenilen tesislere ulaşılmasında ve daha fazla sportif etkinliklerin düzenlenmesinde önemli bir rol oynayabileceği söylenebilir.

Yapılan bu araştırmada Anadolu Üniversitesinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının çalışma dışı boş zamanlarında sportif etkinliklerle ilgilenme düzeyleri incelendiğinde, öğretim elemanlarının yoğun akademik çalışmalarından arta kalan zamanlarında yapmak istedikleri sportif etkinlikler olanakların elverdiği sürece zaman ayırdıkları görülebilmektedir.

Aynı zamanda öğretim elemanlarının sporun sağlık için gerekli olduğunu bildiklerini, spor kültürüne sahip oldukları sonucunu vermekle birlikte şu anki mevcut Anadolu Üniversitesi spor tesislerinin sportif etkinlikleri gerçekleştirebilmek için yetersiz olabildiği ve daha fazla tesis ve olanaklarının artırılması gerekliliği sonucuna varılabilmektedir.

Bu araştırma, Boş Zamanların Sportif Etkinliklerle Değerlendirilmesi ile ilgili bu türdeki bir çalışmaya temel oluşturabilir.

KAYNAKLAR

1. AYKAÇ, Ü., Türk Üniversiteleri İçin Beden Eğitimi Dersi Program Modeli, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1997, s.14.
2. ERKAL, M., Sosyolojik Açından Spor, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1982, s. 119,132.
3. DEMİRAY, U., Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Eğilimleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 252., Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1987, s. 1 .
4. PARKER, S., A Society of Work and Leisure, World Leisure and Recreation, Official Publication Of The World Leisure and Recreation Association, Winter, Vol 33, No: 4, U.S.A., 1991, s.23.
5. ONARAN, O., Çalışma Yaşamında Güdülenme Kuramları, Sevinç Matbaası, 1981, Ankara, s. 13.
6. HACIOĞLU, N. and GÖKDENİZ, A., Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi, Balıkesir, 1998, s. 23, 28, 30, 31,35, 40.
7. BRIGHTBILL, K.C. and MEYER, D. H., Community Recreation, A Guide To Its Organization, U.S.A., 1964, s. 27.
8. KILBAŞ, Ş., Gençlik ve Boş Zaman Değerlendirme, Çukurova Üniversitesi Basımevi, Adana, 1994, s. 28.
9. TEZCAN, M., Boş Zaman Sosyolojisi, Doğan Matbaası, Ankara, 1977, s. 6.
10. ZEINSHONG and BEZOLD T., On The Importance and Analysis of Service Quality in Sport Management, Fourth European Congress on Sport Management, 1997, s. 426.
11. TEZCAN, M, Sosyolojiye Giriş, Feryal Matbaası, 4. Basım, Ankara, 1995, s. 151.
12. TUZCUOĞULLARI, B., Spor, Rekreasyon ve Turizm İlişkisi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1997, s. 2, 30, 31.
13. KARAKÜÇÜK, S., Rekreasyon, 3. Basım, Bağırhan Yayımevi, Ankara, 1999, s. 23, 27, 48, 49, 55, 206.
14. NISHINO, J. and TAKAHASHI, K., Current Leisure and Recreation Research in Japan, World Leisure & Recreation, Official Publication Of The World Leisure and Recreation Association, Volume 31, Number: 3, U.S.A, Fall 1989 s. 11.
15. WITT, P. A. and GOODALE, T.L., The Relationship Between Barriers to Leisure Enjoyment and Family Stages, Leisure Sciences, Vol. 4, Num. 1, U.S.A, 1981, s. 49.
16. BAŞER, E., Uygulamalı Spor Psikolojisi, Bağırhan Yayımevi, Ankara , 1998, s. 18.
17. KOZAK, N. in AKOĞLAN, M. and KOZAK, M., Genel Turizm, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 22.
18. HAN, E. in DEMİRAY, U. in ÜNLÜER, A.O. in ULUTAK, İ. and BODUR, F., Kitle İletişim Araçları ve Boş Zaman, Anadolu Üniversitesi Eğitim Araştırma ve Bilimsel Yayınlar Dizisi No: 006, Editör: Uğur Demiray, Eskişehir, 1998, s. iv.
19. ATALAY, A., Spor Sosyolojisi, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998, s. 109,150.

20. GÖKMEN, H. in AÇIKALIN, A. in KOYUNCU, N. and SAYDAR, Z., Yükseköğretim Öğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1985, s. 14.
21. TEZEL, M. D, Tatil Köylerinde Rekreasyon ve Animasyon Aktiviteleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Anabilim Dalı, İstanbul, 1990, s. 43, 44, 53.
22. AKOĞLAN, KOZAK, M., Türkiye' de Yat Turizmi Eğitimi, Turizmde Seçme Makaleler: 32, Turizmi Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını No: 49, İstanbul, Temmuz 1999, s. 49.
23. LEITHER, M. J. in LEITHER and ASSOCIATES, Leisure Enhancement, Second Edition, The Haworth Press, Inc, New York, 1996, p. 13.
24. BAKIR, M., Rekreasyon ve Turizm İlişkisinin Turizm Politikalarının Oluşturulmasındaki Önemi, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Programı, İstanbul, 1990, s. 5.
25. MULL, R. F. in BETLESS, K. G. in ROSS, C. M. and JAMIRSON, L. M., Recreational Sport Management, Human Kinetics, U. S. A., 1997, s. 6, 7, 11, 14.
26. ÖZGÜÇ, N., Turizm Coğrafyası, Çantay Kitabevi, İstanbul, 1998, s. 3.
27. ÖZTÜRK, F., Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Spor Kitabevi, Ankara, 1998, s. 13, 91, 96..
28. KILICIGİL, E., Sosyal Çevre – Spor İlişkileri, Bağırğan Yayımevi, Ankara, 1998, s. 22, 35, 64.
29. ERKAN, N., Yaşam Boyu Spor, Bağırğan Yayımevi, Ankara, 1998, s. 21.
30. MILLER, L. K., Sport Business Management, Gaithersburg, Md. Aspen Publication, U.S.A, 1997, p. 1
31. KARASÜLEYMANOĞLU, A., Yeni Boyutlarıyla Spor, 3. Baskı, Engin Yayınları, Ankara, 1992, s.10.
32. GÜNEŞ, Z., Spor ve Beslenme, Bağırğan Yayımevi, Ankara, 1998, s. 9.
33. KILINÇ, F. and GÜRDAL, M., Spor Bilimleri Terminolojisi, Tuğra Ofset, Isparta, 2000, s. 265.
34. AKGÜN, N., Egzersiz ve Spor Fizyolojisi, 5. Baskı, Cilt: 2, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1994, s.150.
35. BULGU, N., Sporun Diğer Popüler Kültür Ürünleriyle Sosyo Kültürel Yapıya Anlamlandırılması – Kitle İletişim Araçlarında Kullanımı, Sporda Psiko – Sosyal Alanlar Seminer Kitabı, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1997, s. 99.
36. ARGAN, M., Spor Endüstrisi ve Spor Pazarlaması, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pazarlama Bilim Dalı, Doktora Programı, Yayınlanmamış Seminer Notu, 1998, Eskişehir, s. 1.
37. KARAKÜÇÜK, S., Sporun Rekreatif Fonksiyonları, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, Ankara, 1992, s. 151.
38. SERARSLAN, M.Z., Spor Pazarlaması: Sporun Yaygınlaştırılmasında Pazarlama Tekniklerinden Yararlanma, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Fakültesi, Pazarlama Anabilimdalı, İstanbul, 1990, s.46.
39. KARASAR, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramları, İlkeleri, Teknikler., 7. Basım, 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık, LTO, Ankara, 1995, s. 77

40. ARMAĞAN, İ., Sporun Toplum Bilimsel Temelleri, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, 4. Basım, İzmir, 1981, s.32.

EK- 1**ARAŞTIRMA ANKETİ**

Değerli öğretim elemanı,

Size verilen bu anket formu, yüksek lisans düzeyindeki bir araştırmanın gereği olarak hazırlanmıştır.

Sizlerin, boş zamanların sportif etkinliklerle değerlendirilmesine ilişkin görüş ve önerileri bu araştırmanın sonuçları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Sizlerden istenen, ankette yer alan soruları dikkatle okuyup, kendi durumunuza ve düşüncenize en uygun yanıtı belirlemenizdir. Vereceğiniz bilgilerin yanlış olması söz konusu olmayıp, yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır.

Bu araştırmada elde edilen bilgilerin geçerliliği, sizlerin anketi yanıtlamanızdaki içtenliğinize bağlıdır. Göstereceğiniz ilgi ve katkıya şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Anadolu Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Okutmanı
Türkan Nihan YURTBİLİR

1. Cinsiyetiniz
 Bayan Erkek
2. Yaşınız.....
3. Medeni durumunuz.....
4. Ailenizin aylık toplam gelir düzeyi nedir?
 200 – 400 Milyon
 401 – 600 Milyon
 601 – 800 Milyon
 801 Milyon – 1 Milyar
 1 Milyar ve yukarısı
5. Akademik Unvanınız
 Profesör Doktor
 Doçent Doktor
 Yardımcı Doçent Doktor
 Öğretim Görevlisi
 Araştırma Görevlisi
 Okutman – Uzman
6. Çalışma dışı zamanınızı değerlendirmek için aşağıdaki etkinliklerden hangisini yaparsınız? (Lütfen öncelik sırasına göre 1' den 5' e kadar sıralayınız)
 Kültürel Etkinlikler
 Sportif Etkinlikler
 Evde Dinlenerek
 Ailem ve Arkadaşarımla Birlikte
 Diğer
7. Çalışma dışı sportif etkinliklerle ilgilenme düzeyiniz nedir?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
 Seyirci olarak
 Sağlık için yaparım
 Ailevi nedenler
 Eğlence için yaparım

- ( ) İnsanlarla dostluk kurmak için
8. Çalışma dışı zamanlarda aktif olarak spor yapıyorsanız hangi merkezleri kullanıyorsunuz?
- (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
- ( ) Özel spor merkezleri
- ( ) Üniversitenin spor tesisleri
- ( ) Kendi başıma
9. Çalışma dışı zamanlarda sportif tesislerden yararlanma düzeyiniz nedir?
- ( ) Fırsat buldukça
- ( ) Haftada 1 gün
- ( ) Haftada 2-5 gün
- ( ) Sadece hafta sonları
- ( ) Her gün
10. Eğer özel spor merkezlerini kullanıyorsanız kullanma nedenleriniz nedir?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
- ( ) Çalışmaların daha programlı olması
- ( ) Ucuz olması
- ( ) Evime daha yakın olması
- ( ) Her çalışma başında öğreticinin olması
- ( ) Zamanın sınırlı olmaması
11. Eğer üniversitedeki spor tesislerini kullanıyorsanız kullanma nedenleriniz nedir?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
- ( ) Kendi çalıştığım kurumda olması
- ( ) Çalışmaların daha programlı ve düzenli olması
- ( ) Daha ekonomik olması
- ( ) Evime daha yakın olması
- ( ) Her çalışma başında öğreticinin olması
12. Çalışma dışı zamanlarda yaptığımız sportif etkinlikler nelerdir?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
- ( ) Tenis
- ( ) Voleybol
- ( ) Step- Aerobik

- Basketbol
- Futbol
- Vücut Geliştirme
- Yüzme
- Hentbol
- Diğer

13. Üniversitedeki varolan spor tesislerini yeterli buluyor musunuz?

- Evet
- Hayır

14. Eğer cevabınız “ hayır” ise tesis açısından yeterli bulmadığınız sportif etkinlikler nelerdir?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- Tenis
- Voleybol
- Step- Aerobik
- Basketbol
- Futbol
- Vücut Geliştirme
- Yüzme
- Hentbol
- Diğer

15. Üniversitemizde öğretim elemanlarının boş zamanlarında sportif etkinliklere katılımı nasıl artırılır?(Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

- Daha fazla tesis yaparak
- Varolan tesislerin öğretim elemanlarına yönelik olması
- Günlerin çoğaltılması
- Ücretsiz olması
- Her program başında bir öğreticinin olması

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
ANADOLU UNIVERSITY

Yunus Emre Kampüsü, Eskişehir, 26470
Tel : 320 76 51, 335 05 80 / 3651
Faks: (221) 335 01 27
e-mail: sagbil@vm.baum.anadolu.edu.tr

Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Graduate Institute of Health Sciences

Sayı : B.30.2.ANA.0.A1.00.00.500-129

06.07.2000

Konu :

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans programına 05080007 numara ile kayıtlı Türkan Nihan YURTBİLİR ' in tez çalışmaları için yaptığı " Üniversite Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarında ve Tatillerinde Sportif Etkinliklerinden Yararlanma Düzeyleri konulu anketinde öğretim elemanlarınızın görüşlerine ihtiyaç duyulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Prof.Dr. Yusuf ÖZTÜRK
Enstitü Müdürü